

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ»

АРХІТЕКТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(повне найменування інституту, факультету)

АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ ТА МІСТОБУДУВАННЯ

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка до дипломного проекту (роботи)
на тему

ПРИНЦИПИ І ПРИЙОМИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ
ЗОН ВЕЛИКОЇ РІЧКИ НА ПРИКЛАДІ МІСТА ДНІПРО

Виконав: здобувач вищої освіти,
магістр

(ступінь вищої освіти)

спеціальності

191 «Архітектура та містобудування»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

освітньої програми

ОНП «Архітектура та містобудування»

(ступінь вищої освіти)

Студента групи АРХ-20-2МН

Перебитюк Аліна

(ім'я та прізвище студента)

Керівник

Ірина МЕРИЛОВА

(ім'я та прізвище)

Рецензент

(ім'я та прізвище)

Оцінка: _____ / _____ /

(Національна шкала, кількість балів, оцінка ECTS) (підпис)

(ім'я та прізвище секретаря ЕК)

Дніпро – 2023

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ»

Інститут, факультет _____ архітектурний _____

Кафедра _____ Архітектурного проектування та містобудування _____

Рівень вищої освіти _____ магістр _____
(шифр і назва)

Спеціальність _____ 191 «Архітектура та містобудування» _____
(шифр і назва)

Освітня програма _____ ОНП «Архітектура та містобудування» _____
(вид та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Григорій НЕВГОМОННИЙ

“ _____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ)
здобувачу вищої освіти
Аліна ПЕРЕБИТЮК

(ім'я та прізвище студента)

1. Тема проекту (роботи) «Принципи і прийоми ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки на прикладі міста Дніпро»

керівник проекту (роботи) Ірина МЕРИЛОВА, кандидат архітектури, доцент

(ім'я та прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання проекту (роботи) до захисту _____ 24 травня 2023 _____

3. Вихідні дані до проекту (роботи): актуальні генеральні плани міста Дніпро та пояснювальна записка до генерального плану м. Дніпро 2023-рр.; історико-архітектурний опорний план.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): пояснювальна записка складається зі змісту, термінологічного словника, вступу 3-х розділів з висновками, загальних висновків та списку літератури.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): Розділ 1: аналітичні схеми з аналізу наукової бази, закордонного досвіду, історії водно-зеленого каркасу міста Дніпро; Розділ 2: статистичний огляд міста Дніпро, архітектурно-містобудівні принципи; Розділ 3: схема концептуального проектного рішення ревіталізації прибережних індустріальних територій на прикладі міста Дніпро.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Ім'я та прізвище, та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Ірина МЕРИЛОВА кандидат архітектури, доцент		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
		Додається	

Здобувач вищої освіти

(підпис)

Аліна ПЕРЕБИТЮК

(ім'я та прізвище)

Керівник проекту (роботи)

(підпис)

Ірина МЕРИЛОВА

(ім'я та прізвище)

ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ В 2023 Р. (магістри наукoвці)

Місяць	лютий					березень					квітень					травень		
	30-5	6-12	13-19	20-26	27-5	6-12	13-19	20-26	27-2	3-9	10-16	17-23	24-30	1-7	8-14	15-21	22-28	
Числа	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
Учбовий тиждень																		
1. Аналіз і практична оцінка об'єкта дослідження, виконання аналітичних схем, таблиць і графіків. Підготовка тексту вступу та структури досліджень	Науково-дослідна практика																	
2. Розробка концептуальних пропозицій, моделей оптимального функціонування об'єкта. Підготовка матеріалів до тексту першого розділу																		
3. Підбір місця розташування об'єкта експериментального проектування																		
4. Підготовка матеріалів до тексту другого розділу. Розробка концепції формування об'єкту																		
5. Підготовка матеріалів до тексту третього розділу. Доробка концепції формування об'єкту.																		
6. Розробка варіантів рішення об'єкту. Виконання кінцевого варіанту тексту 1-2 розділів																		
7. Розробка ескізів креслень по об'єкту. Виконання тексту експериментальної частини та загальних висновків																		
8. Графічне оформлення комплекту креслень по об'єкту. Фінішне оформлення текстової частини.																		
КАФЕДРАЛЬНИЙ ПЕРЕГЛЯД																		
	екза мен																	
	№ 1																	
	№ 2																	
	Текст третього розділу. Варіанти рішення об'єкту																	
	Концепція рішення об'єкта, місце розташування, текст другого розділу																	
	Доробка креслень з урахуванням зауважень																	
	ПЕРЕДЗАХИСТ																	
	ЗАХИСТ																	

Ім'я користувача:
Світлана Довженко

Дата перевірки:
23.05.2023 09:15:39 EEST

Дата звіту:
23.05.2023 10:56:14 EEST

ID перевірки:
1015196009

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100004224

Назва документа: **Перебитюк А. С. Принципи і прийоми ревіталізації прибережних індустріальних зон велико...**
Кількість сторінок: 71 Кількість слів: 9290 Кількість символів: 76488 Розмір файлу: 12.56 MB ID файлу: 1014873899

373 слова позначені як "вилучені" та не враховуються у підрахунку слів

13.4% Схожість

Найбільша схожість: 1.41% з Інтернет-джерелом (<https://www.csi.org.ua/news/yak-vidnovlyuvaty-ukrayinu-pislya-perem>)

13% Джерела з Інтернету 389 Сторінка 73

1.59% Джерела з Бібліотеки 20 Сторінка 74

0.58% Цитат

Цитати 3 Сторінка 75

Не знайдено жодних посилань

0% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

0% Вилучення з Інтернету 30 Сторінка 76

0% Вилученого тексту з Бібліотеки 28 Сторінка 76

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи 3

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДВНЗ «ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ»

ПЕРЕБИТЮК АЛІНА

УДК 721

**ПРИНЦИПИ І ПРИЙОМИ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ЗОН ВЕЛИКОЇ РІЧКИ
(НА ПРИКЛАДІ МІСТА ДНІПРО)**

191 – Архітектура та містобудування

Робота на здобуття ступеня магістра архітектури

Дніпро – 2023

ЗМІСТ

1. ВТУП	9
2. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	17
3. РОЗДІЛ I. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МІСТОБУДІВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ЗОН ВЕЛИКОЇ РІЧКИ	17
1.1 Науково-теоретичний досвід з проблем організації ревіталізації прибережних індустріальних зон	18
1.2. Закордонний досвід планування прибережних індустріальних зон.	27
1.3. Передумови формування прибережних промислових територій біля великої річки (на прикладі м. Дніпро)	37
4. ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I	44
5. РОЗДІЛ II МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ	45
2.1. Методичні підходи щодо формування прибережних індустріальних територій	46
2.2. Принципи ревіталізації прибережних індустріальних зон	57
6. ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II	67
7. РОЗДІЛ III ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ЗОН ВЕЛИКОЇ РІЧКИ	68
3.1. Моделі функціонально-планувальної реорганізації прибережних індустріальних зон великої річки	69
3.2. Прийоми архітектурно-планувальної організації рекреаційного середовища прибережних зон	75
3.3. Концептуальне проєктне рішення ревіталізації прибережних територій на прикладі міста Дніпро.	77
8. ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III	80

9. ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

81

10. ЛІТЕРАТУРА

82

ВСТУП

Актуальність теми. В Україні існує безліч територій колишніх промислових зон, які розташовані переважно у середмісті та займають значну частину. У більшості випадків ці території є проблемними для міста, так як постають проблеми екологічного, інфраструктурного та культурного характеру, які потребують вирішення. В таких умовах постає актуальне питання щодо розробки інноваційних методів і прийомів ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки.

ПРЕАМБУЛА

Дніпро, як індустріальне серце країни. Катеринослав, заснований у 1776 році з плином часу перетворився на потужне промислове місто, завдяки відкриттю руди і будівництва залізниці. Дніпро – центр металургійної, машинобудівної, гірничорудної, паливної та хімічної промисловості.

Незаперечним фактом є те, що без промисловості жодна економіка не могла б процвітати. Виробничі та промислові підрозділи пропонують багато переваг цивілізації в багатьох різних аспектах. Але все має свою ціну, як і у випадку з індустріалізацією. Від проблем навколишнього середовища до соціальної точки зору, ці недоліки індустріалізації масштабуються по-різному для кожного міста. Це приносить свою темну сторону, оскільки промислові відходи або зливаються в місцеві водойми, або викидаються безпосередньо в навколишнє середовище. Але найголовніше, вони займають значну територію міста, яка в майбутньому може не використовуватися, через занепад промислових підприємств. І зазвичай вони розташовуються на прирічкових територіях міста.

Раціональне використання природних територіальних ресурсів міста прирічкових територій, зважена стратегія розвитку, відродження та реабілітація занедбаних територій, інтегрування еко кластерів в структуру міста Дніпро призведе до його інноваційного розвитку, шляхом трансформації існуючого простору.

Після перемоги. Повномасштабним вторгненням російські військові не лише б'ють в будівлі та людей, а й намагаються позбавити українців власного бачення майбутнього. Як відновлювати країну після перемоги? Якими стануть українські міста та села? Ми знаємо приклади поновлення зруйнованих війною міст, однак як це може відбуватися в Україні?

Десятки тисяч сімей у Київській, Чернігівській, Харківській, Дніпропетровській, Херсонській, Миколаївській, областях, а також на Запоріжжі та Донеччині та Луганщині - не мають де жити, бо ворожі ракети та снаряди зрівняли з землею їхні будинки, та продовжують це робити. Зруйновано всі аеропорти, зруйновано сотні мостових переходів, тисячі приватних помешкань, сотні об'єктів державної та комунальної власності – школи, лікарні, будинки органів управління, закладів вищої освіти. Зруйновано значну частину виробничого потенціалу. Але війна все одно завершиться нашою перемогою і буде потрібно відновлювати країну. Починати над цим думати потрібно уже зараз.

Незважаючи на терміновість відбудови, дуже важливо, аби ми не відбудовували те, що уже морально застаріло, те, що краще просто зруйнувати остаточно і побудувати нове з урахуванням ситуації, що склалась через значну міграцію населення та перспективи економічного відновлення. Все нове будівництво має відбуватись відповідно з урахуванням адаптації до кліматичних змін, наявністю громадських просторів спільного користування, доступності до основних публічних, культурних, торговельних послуг, відпочинку та оздоровлення і найголовніше – з урахуванням всіх вимог інклюзивної доступності.

Першочергове завдання – відновлення мостових переходів, відновлення аеропортів та злітно-посадкових смуг та навігації у аеропортах великих міст. Також у відбудові на цьому етапі підлягають підприємства харчової промисловості, які працюють на внутрішній ринок, а також високотехнологічні та оборонні.

Та шляхи відновлення країн у повоєнний період з досвіду Другої світової були різними, пріоритети визначалися потребами та особливостями конкретних міст. Нині, формуючи план відбудови України, важливо враховувати економічні, геополітичні, соціальні, культурні особливості держави та вимоги сучасної урбаністики. Недостатньо відновити пошкоджене — маємо нагоду переосмислити свій простір. Проаналізувавши напрацювання інших країн, поради урбаністів та архітекторів, нові підходи до проектування міст і воєнний досвід, ми зможемо побудувати наші простори безпечними, функціональними, інклюзивними та привабливими, якщо підберемо вдалу стратегію та грамотно освоїмо інвестиції.

Дана магістерська робота покликана зібрати науково-теоретичний та проєктний досвід щодо реновації прибережних територій з метою якісної відбудови країни у майбутньому після перемоги.

Гіпотеза дослідження полягає у переосмисленні не використовуваних прибережних промислових територій, які втратили свою первісну функцію та цінність у місті та суспільстві. А також дослідження процесу відновлення зруйнованих територій після збройної агресії у довгостроковій перспективі. Важливо підійти до реновації простору інноваційно: розбудувати комфортну інфраструктуру та трансформувати головні гавані міста.

Зв'язок роботи з науковими програмами. Магістерська робота відповідає закличкам Закону України про «Індустріальні парки», Стратегії міста Дніпро 2030 рік, Програмі ЄС щодо збереження навколишнього середовища «Екологічна політика і право ЄС» та ін., а також науковій тематиці кафедри архітектурного проектування та містобудування ПДАБА.

Мета дослідження полягає у розробці принципів і прийомів ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки.

Відповідно від заявленої мети були сформульовані наступні **завдання**:
- вивчити науково-теоретичний досвід та проаналізувати світову практику ревіталізації прибережних індустріальних територій;

- визначити та пропрацювати проблемні питання, щодо проектування та забудови промислових прибережних зон в межах міста Дніпро;
- дослідити методичні підходи до оцінки потенціалу прибережних індустріальних територій великої річки;
- розробити гіпотетичні моделі реорганізації прибережних індустріальних зон;
- запропонувати принципи і прийоми організації прибережних індустріальних зон великої річки;
- розробити концептуальне проєктне рішення ревіталізації прибережних індустріальних зон на прикладі міста Дніпро.

Об'єкт дослідження: прибережні індустріальні зони.

Предмет дослідження: принципи і прийоми ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки.

Межі дослідження. Прибережні індустріальні зони міста Дніпро.

Методи дослідження. Методичний апарат дослідження базується на теоретичних методах історичного, літературного, статистичного та кількісного аналізу; емпіричних методах порівняльного аналізу та спеціальних методах: моделювання та експериментального проектування.

Новизна одержаних результатів.

Вперше:

- розроблено гіпотетичні моделі реорганізації прибережних індустріальних зон: моделі планувальної організації прибережної індустріальної території Самарського району, моделі реорганізації об'єктів індустрії;
- запропоновано концептуальне проєктне рішення ревіталізації прибережної індустріальної зони у структурі міста Дніпро (Самарського району).

Удосконалено:

- вивчено науково-теоретичний досвід та проаналізовано світову проєктну практику ревіталізації прибережних індустріальних територій;
- визначено та пропрацьовано проблемні питання, щодо проєктування та забудови промислових прибережних зон в межах міста Дніпро;
- досліджено методичні підходи щодо оцінки потенціалу прибережних індустріальних територій великої річки;
- запропоновано принципи і практичні прийоми реорганізації прибережних індустріальних зон великої річки.

Набули подальшого розвитку.

- дослідження щодо типологічної реорганізації об'єктів індустріальної спадщини у конкретній містобудівній ситуації.

Практичне значення одержаних результатів

Магістерська робота є частиною дослідження кафедри архітектурного проєктування та містобудування ПДАБА. Також результати даної роботи можуть бути використані у експериментальному проєктуванні реновації прибережних територій міста Дніпро.

Апробація результатів дослідження.

Окремі висновки дослідження були презентовані на конференціях ПДАБА. Також були опубліковані низка тез, серед яких:

1. Meylova I., Perebityuk A., Zadunay V. L'influence de l'architecture sur l'état psychologique d'une personne. «Будівництво, архітектура та економіка – 2020. Міжнародний контекст»: круглий стіл інозем. мовами. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2020. С. 36-38;

2. Merylova I., Perebityuk A. Zadunay V. L'urbanisme paysager comme une nouvelle conception de l'elaboration de la structure urbaine «Будівництво, архітектура та економіка – 2021. Міжнародний контекст»: круглий стіл інозем. мовами. Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2021. С. 102-105.»
3. Науковий керівник – канд. арх., доц. Мерилова І. О., автор – Перебитюк А. С., студ. гр. АРХ-21-2мн: «Сучасні підходи санації промислових територій прибережних смуг».

Структура та обсяг роботи.

Магістерська робота складається з пояснювальної записки: вступ, термінологічний словник трьох розділів з висновками, загальних висновків, літератури і графічної частини: 8 планшетів 1х1м.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

1. **Реновація** – (лат.) відновлення структури і вигляду знешкоджених історичних містобудівних утворень, фасадів та інтер'єрів морально і матеріально застарілих будівель.
2. **Реновація господарських територій** – це адаптація існуючих не актуальних або депресивних господарських територій за рахунок зміни функціонального призначення містобудівних об'єктів для подальшого використання [1]
3. **Ревіталізація** — відновлення занедбаних переважно старих промислових споруд та просторів, індустріальних районів у містах, але не в плані відродження виробництва, а здебільшого шляхом їхньої реорганізації на технологічні хаби, культурні та туристичні об'єкти. [5]
4. **Промислова (промислово-виробнича) зона** – це функціонально спеціалізована частина території міста, до складу якої входять об'єкти матеріального виробництва, комунального господарства, виробничої інфраструктури, науки і наукового обслуговування. [2]
5. **Рекреація** (лат.: «recreatio» – відновлення, відпочинок; англ.: «recreation», «rest») – це діяльність людини, яка спрямована на відновлення її психофізичних сил та розвиток особистості, що не пов'язана з виконанням трудових обов'язків та задоволенням побутових потреб; рекреаційна діяльність реалізовується на землях рекреаційного призначення на основі використання природних ресурсів (рослинних, водних, пляжних, мисливських тощо), за умов створення комфортного середовища у відповідних стаціонарних закладах (готелі, пансіонати, апартаменти тощо) та у будівлях дачної, садибної, сільської забудови.

- 6. Екологічна реабілітація території** – рекультивація територій, які потрапили в зону забруднення (пристрій нових зелених масивів – парків, скверів, алей)
- 7. Реабілітація** – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо відновлення культурних та функціональних властивостей об'єктів культурної спадщини

РОЗДІЛ І
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ
ТЕРИТОРІЙ ІНДУСТРІАЛЬНИХ МІСТ

1.1 Науково-теоретичний досвід з проблем організації ревіталізації прибережних індустріальних зон.

Організація ревіталізації прибережних індустріальних зон є важливою проблемою, яка вимагає науково-теоретичного досвіду для ефективного вирішення.

Промислова архітектура розвивалася паралельно з появою промислової революції у другій половині XVIII століття, що спричинила соціальний і технологічний розвиток у всьому світі. Перші будівлі будувалися з метою створення відповідних конструктивних елементів для захисту виробничого процесу від зовнішніх умов, тоді як естетичному та візуальному сприйняттю не приділялося належної уваги. Економіка та раціональність виробничого процесу були ключовими мотивами при проектуванні промислових будівель. На початку XX століття принципи архітектурного проектування почали змінюватися у зв'язку зі зростаючою потребою в комфортному робочому просторі. На перший план виходить естетика форми, артикуляція фасадів, використані матеріали та конструктивні системи. Деіндустріалізація охопила міста 1970-х роках, тоді як наприкінці XX століття занепад виробництва в соціалістичних країнах спричинив численні зміни в урбаністиці. Через перехід від індустріальної економіки до сфери послуг багато промислових комплексів було закрито, тож сьогодні ці пустирі займають привабливі міські ядра. Занедбані промислові будівлі більше не потрібні для теперішніх цілей, тоді як нові виробничі об'єкти інтенсивно забудовують периферійні вільні зони. Ідея збереження промислової спадщини була розроблена насамперед для того, щоб використовувати соціальні, культурні та економічні переваги занедбаних територій, одночасно просуваючи ідентичність міста для залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, туристів і населення. [4]

Адаптивне повторне використання індустріальних зон на прибережних територіях не лише продовжує термін експлуатації промислових будівель, але й зберігає унікальних природні ландшафти, екосистеми, геологічні утворення

та культивує цінні елементи промислової архітектури різних епох. Це передбачає комплекс заходів з трансформації існуючої промислової функції відповідно до функціональних, технічних, конструктивних та естетичних вимог, визначених новим призначенням.

У процесі трансформації необхідно реагувати на потреби майбутніх користувачів і виконувати вимоги житлового призначення, пов'язані з розмірними характеристиками простору, забезпечити послугами соціального та культурного призначення, зберегти рекреаційні території водних просторів.

Тому проаналізувавши індустріальні території, можна виділити дві основні групи трансформації промислової функції, а саме моно- та поліфункційну (рис. 1). Саме поліфункційне використання забезпечує комбінацію нових функцій, що дозволяє забезпечити найрізноманітніше використання територій.

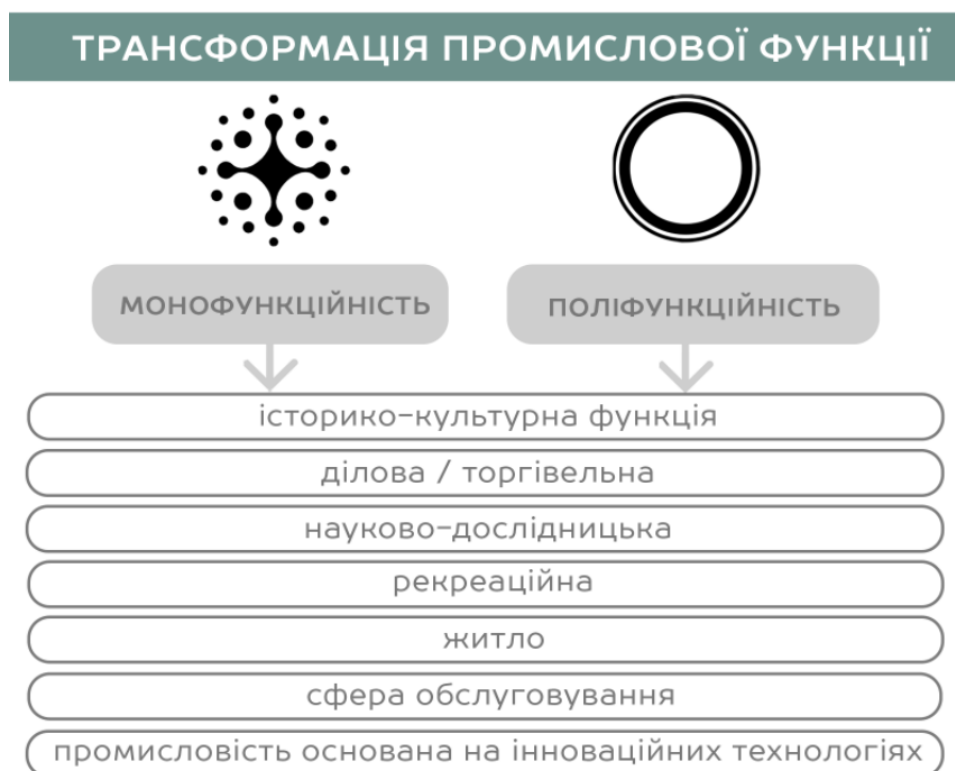

Рис. 1. Трансформація промислової функції

Це концепція, що прагне оптимально використовувати простір промислових територій і забезпечити його більш широке використання з метою створення життєздатних, стало розвиваються та ефективних просторів. Поліфункціональне використання промислових територій сприяє економічному, соціальному та екологічному розвитку. Наприклад до створенню просторів, де поєднуються промислові підприємства, житлові комплекси, офісні приміщення та комерційні об'єкти. Це дозволяє забезпечити зручність і доступність послуг та місць для проживання працівників та мешканців. В свою чергу рекреаційні простори – це про розвиток парків, скверів та бульварів, спортивних об'єктів, прогулянкових зон та інших рекреаційних зон на промислових прибережних територіях, що сприяє поліпшенню якості життя мешканців і працівників, а також залученню туристів. Створення культурних центрів: розміщення музеїв, галерей, театрів та інших культурних об'єктів на промислових територіях. Це стимулює розвиток мистецтва та культури у місцевій спільноті та створює привабливу атмосферу для проживання та роботи. Важливо врахувати також інноваційні кластери створення спеціалізованих центрів, де поєднуються промислові дослідно-виробничі підприємства, дослідницькі установи, освітні заклади та стартапи. Це сприяє співпраці, обміну знаннями та творенню інноваційних рішень. Поліфункціональне використання промислових територій вимагає ретельного планування, врахування вимог сталого розвитку та потреб місцевої спільноти. Воно може сприяти створенню життєздатних та привабливих місць для життя та праці.

Щоб наглядно побачити варіативність підходів щодо змін територій індустріальних зон, варто розглянути закордонний досвід ревіталізації. Аналіз закордонного досвіду ревіталізації дозволяє вивчити найкращі практики і рекомендації, які можуть бути застосовані у власному проєкті. Це може стосуватися вибору стратегій відновлення, підходів до сталого розвитку, залучення інвесторів та партнерів, а також взаємодії з місцевою спільнотою.

Ревіталізація — відновлення занедбаних переважно старих промислових споруд та просторів, індустріальних районів у містах, але не в плані відродження виробництва, а здебільшого шляхом їхньої реорганізації на технологічні хаби, культурні та туристичні об'єкти. [5] Першим, хто запропонував термін «рух ревіталізації», був канадсько-американський антрополог Ентоні Френсис Кларк Воллес. У праці 1956 року, яка так і називалась – «Ревіталізаційні рухи», він визначив ці процеси як «інтенційні, організовані, свідомі зусилля членів групи, спрямовані на оновлення та створення нової культури». Ба більше, одним із шести найважливіших завдань у цьому процесі оновлення він називав комунікацію з членами спільноти. [6] Сьогодні кожне визначення «ревіталізації» обов'язково включатиме наголос саме на соціальних факторах і комунікаційних процесах, що мають передувати й супроводжувати запроваджені зміни.

Дійсно, не існує єдиного рецепта для територій, що деградують, і кожна ситуація вимагає індивідуального підходу. Історична цінність та архітектурні особливості виробничих споруд можуть вплинути на стратегію ревіталізації. Збереження інженерних об'єктів, які відіграють важливу роль у міському середовищі та мають культурну та історичну цінність, може бути одним із пріоритетів в ревіталізаційних проектах. Ці об'єкти можуть стати носіями особливої індустріальної естетики і прикладами історичної спадщини, які варто зберегти. У таких випадках, замість повного знесення інженерних споруд, можна розглядати їх адаптацію та перетворення на нові функції, що відповідають поточним потребам містобудування. Це може включати перетворення старих заводських приміщень на культурні центри, музеї, технопарки, арт-простори, офісні приміщення, готелі, ресторани та інші комерційні або громадські простори. Враховуючи культурну та історичну цінність таких об'єктів, їх ревіталізація повинна здійснюватися з дотриманням вимог охорони пам'яток культури та історичної спадщини, залучати експертів з відповідної галузі та брати до уваги думку громадськості.

Консервація (лат. conservatio — збереження) — комплекс ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятці з метою зберегти її в наявному стані й запобігти подальшому руйнуванню. [7] Консервація промислових об'єктів це важливий процес, який спрямований на захист та збереження автентичності історичної, культурної та архітектурної цінності об'єкта. Вона базується на наукових дослідженнях і проводиться фахівцями з реставрації та консервації пам'яток.

Трансформація в архітектурі - це процес зміни форми або структури будівель або просторових об'єктів. Вона може бути викликана різними факторами, такими як зміна функціонального призначення, знос, розширення, модернізація або перепланування. Трансформація може включати рух, динаміку та перетворення будівлі або об'єкта. Це може бути виразною зміною форми, розміру або структури, а також дрібними змінами, які впливають на зовнішній вигляд або функціональність об'єкта.

Модернізація в архітектурі включає оновлення об'єкта з метою приведення його у відповідність до сучасних норм, критеріїв та вимог. Цей процес може стосуватися як зовнішнього вигляду будівлі, так і її внутрішньої структури та функціональності. Модернізація може включати такі елементи, як покращення енергоефективності будівлі, оновлення систем опалення, вентиляції та кондиціонування повітря, установку сучасних технологій та інженерних систем, а також адаптацію простору до нових потреб. При модернізації зазвичай дотримуються принципи збереження автентичності та історичної цінності будівлі, якщо вона є пам'яткою архітектури або має значимі архітектурні особливості. В таких випадках модернізація може включати збереження та відновлення історичних деталей, структур або фасаду, забезпечуючи гармонійне поєднання старого та нового.

Музеєфікація - це процес перетворення будівлі, споруди або історичної території у музейний об'єкт або простір, який служить для

збереження, вивчення та показу історичної, культурної або архітектурної цінності.

Реновація – це відновлення структури будівлі / території та її адаптація до нових експлуатаційних умов. Відновлення структури і вигляду пошкоджених історичних містобудівних споруд, фасадів та інтер'єрів морально і матеріально застарілих будівель, означає оновлення або відновлення будівель та промислових територій, з метою покращення їх функціональності, естетики або стану. Вона може бути спрямована на поліпшення зовнішнього вигляду, а також включає в себе модернізацію будівель або споруд, щоб вони відповідали сучасним вимогам технології, безпеки, комфорту або енергоефективності.

Гуманізація в архітектурі - це підхід, спрямований на створення просторів, які задовольняють потреби та забезпечують комфорт людей, що використовують ці простори. Це означає, що архітектурні рішення створюються з урахуванням потреб користувачів, їхньої безпеки, здоров'я, ергономіки та естетики. У гуманізованій архітектурі враховується різноманітність індивідуальних потреб людей, особливості різних соціальних груп та культурних контекстів. Простори створюються таким чином, щоб підтримувати людський масштаб, комунікацію, спілкування та сприяти взаємодії між людьми. Гуманізація в архітектурі також включає забезпечення доступності для людей з обмеженими можливостями, розглядання екологічних аспектів та створення здорових і екологічно чистих середовищ для проживання та роботи. Цей підхід може включати такі аспекти, як планування просторів з урахуванням потоків людей, розташування комфортних зон відпочинку, використання природного світла та вентиляції, використання екологічно чистих матеріалів та технологій, а також створення зелених та естетично привабливих просторів.

Реконструкція в архітектурі — перебудова введеного в експлуатацію в установленому порядку об'єкту будівництва, що передбачає зміну його

геометричних розмірів та/або функціонального призначення, внаслідок чого відбувається зміна основних техніко-економічних показників (кількість продукції, потужність тощо), забезпечується удосконалення виробництва, підвищення його техніко- економічного рівня та якості продукції, що виготовляється, поліпшення умов експлуатації та якості послуг. [8]

При реконструкції важливо враховувати збереження архітектурної цінності будівлі, збереження її історичного контексту та оригінальних деталей, якщо це необхідно. Також важливо дотримуватися вимог з питань безпеки, енергоефективності, доступності для людей з обмеженими можливостями та інших аспектів сучасної архітектури.

Адаптація в архітектурі відноситься до процесу модифікації або перетворення існуючих будівель або просторів з метою відповідати новим потребам, змінним умовам або зберігати культурну спадщину. Це важливий аспект сталого розвитку та збереження архітектурної спадщини.

Реорганізація в архітектурі відноситься до процесу перепланування або перегляду просторової організації будівлі, споруди або території з метою покращення їх функціональності, ефективності або естетичного вигляду. Цей процес може включати розташування, зміну розмірів або форми приміщень, перерозподіл функціональних зон, оптимізацію використання простору, оновлення існуючої інфраструктури та технічних систем, а також врахування екологічних аспектів. Реорганізація може бути проведена як у внутрішніх приміщеннях будівлі, так і на зовнішній території. Наприклад, внутрішні приміщення можуть бути переплановані для покращення просторового потоку, забезпечення кращої комунікації між працівниками або створення більш функціональних робочих зон. У разі зовнішньої реорганізації можуть бути перерозподілені зони відпочинку або розташовані нові елементи ландшафтного дизайну для покращення естетичного вигляду і функціональності простору.

Реабілітація в архітектурі відноситься до процесу перетворення існуючих просторів з метою створення доступного, функціонального та влаштованого середовища для людей з обмеженими фізичними, сенсорними або когнітивними можливостями. Цей підхід спрямований на забезпечення рівних можливостей та інклюзивності для всіх користувачів.

Реставрація в архітектурі означає відновлення або відновлення стану існуючих історичних будівель, зокрема застосування технік і матеріалів, що відповідають оригіналу. Головною метою реставрації є збереження архітектурної цінності будівель, відтворення їхньої первозданної архітектури, матеріалів, деталей та естетики. Процес реставрації включає детальне вивчення історії будівлі, її архітектурних деталей та конструкцій, а також використання документації, старих фотографій, малюнків або знімків для відновлення оригінального вигляду.

В індустріальний та постіндустріальний час принципи формування промислових об'єктів і територій міста та їх структури включають нові вимоги та виклики, пов'язані зі змінами у соціально-економічному та екологічному контексті. Із досліджень видно, що попередні принципи формування промислових територій, їхньої структури, вимог до відповідності промислової функції вже постіндустріальний час набирають сили. В постіндустріальну епоху принципи формування промислових територій та їхньої структури дійсно набирають сили. Під час спаду ми можемо спостерігати екстенсивний спосіб освоєння території, ресурсоємність та орієнтація лише на сировинну базу. У цей час промислові території розташовуються переважно у центральній, серединній та периферійній частині структури міста і за формою це зазвичай вже усталена екстенсивна забудова.

На сьогодні ми можемо спостерігати динаміку зросту, що включає у собі інтелектуальне та наукомістке виробництво на інноваційних технологіях, інтенсивний спосіб освоєння територій, автоматизація та роботизація виробництва, та збереження та підтримання екології. З точки зору структури

міста, це витіснення індустріальних територій із центральної частини до серединної, а згодом із серединної до периферійної. За формою можемо спостерігати за інтенсифікацією забудови та динамічної змінної форми (рис.2).

Рис. 2. Принципи формування територій в індустріальний та постіндустріальний періоди

І саме з плином часу ми можемо спостерігати різноаспектні процеси реновації промислових територій прибережних смуг. Саме формування культури технологій, матеріальної культури, культури виробництва та соціального укладу і відносин, формування пам'яток архітектури, містобудування, промисловості, культури та історії.

1.2. Закордонний досвід планування прибережних індустріальних зон

У світі вже є чимало прикладів вдалого перетворення промислових зон на житло, мистецькі та культурні центри.

Аналіз останніх досліджень і джерел публікацій свідчить про те, що в розвинених країнах за останні 30 років, згідно зі статистичними дослідженнями [3], відсоткове співвідношення між новим будівництвом загалом, починаючи з 2010 р. у Західній Європі інвестиції в реконструкцію існуючих об'єктів у середньому складають близько 550 мільярдів. євро на рік, перевищивши обсяг нового будівництва майже в 1,5 рази.

Для європейської практики процес реновації є розповсюдженим в інтересах промислової архітектури. Формування на їх основі громадських і житлових об'єктів з можливим внутрішнім переплануванням будівель зі збереженням фасадів.

“Docklands”, Лондон, Велика Британія.

Перший яскравий приклад реновації серед європейських країн. Реконструкція лондонських Доклендс є одним із найбільших і найуспішніших проектів у світі, який перетворює вмираючий промисловий район на один із найбільш процвітаючих фінансових центрів у світі.

Лондонський Доклендс колись був найбільшим і найуспішнішим торговим пунктом. Свого часу вони давали роботу тисячам людей, а міжнародна торгівля, складування та пов'язана з ними торгівля зробили Великобританію однією з наймогутніших і найбагатших країн світу. Але збитки, завдані Докленду під час бомбардувань Другої світової війни, фактично підірвали британську економіку, і значна частина інфраструктури була пошкоджена так, що неможливо її відновити. Тоді перед урядом Великої Британії було поставлено неймовірне завдання: як замінити цілу галузь і зробити депресивний район доків привабливим місцем для життя та роботи. Державний секретар з питань навколишнього середовища створив Об'єднаний комітет, цілями якого стали: *«Використати можливість, яку надають великі*

території лондонського Докленду, які стають доступними для забудови, щоб виправити житлові, соціальні, екологічні, робочі/економічні та комунікаційні недоліки району Доклендс і головних районів і, таким чином, надати свободу для подібних покращень у всьому Східному та Внутрішньому Лондоні»

Рис. 3. “Docklands”, Лондон, Велика Британія. 1958р. та 2016р.

Завдання полягало в перетворенні занедбаних доків столиці на величезний лісистий парк, місто на воді, відроджений промисловий квартал, соціально змішане та густонаселене нове місто, а також створення фінансового центру, пов'язаного з системою швидкого транспорту та призначеного для конкуренції з існуючим містом. Ці ідеї були реалізовані під час майже двадцятилітньої реконструкції району (рис. 3).

Цей проект є прикладом того, як змінюються підходи до формування промислових територій в постіндустріальний час, де більше уваги приділяється сталому розвитку, використанню нових функцій та забезпеченню якості життя мешканців.

“Müllerpier” Роттердам. Нідерланди

Це колишній портовий пірс, оточений водою з трьох боків і розташований на краю центру міста. У рамках містобудівного плану щодо його перепланування під житлові, комерційні, громадські та об'єкти догляду будівлі розглядаються як автономні об'єкти та завдяки ретельному позиціонуванню перетворюються на міський ансамбль (рис. 4).

Müllerpier є гарним прикладом архітектурної реконструкції та відновлення промислової території. Розташований на півострові в Роттердамі, Нідерланди, цей район втілює інноваційний підхід до планування і дизайну прибережних зон. З опису видно, що Müllerpier вдало поєднує елементи промислового спадщини з сучасною архітектурою та міським середовищем. Ландшафтна організація, зокрема використання кlinkерної бруківки, громадських садів та майданчиків, надає району унікальний характер і сприяє створенню інтимних просторів для місцевих мешканців та відвідувачів. Структура розміщення будівель на Müllerpier, їх диференційованість і взаємодія з водним простором створюють захоплюючий образ міського лабіринту. Цей контраст між сильно виокремленими окремими об'єктами та традиційними кварталами надає району своєрідну архітектурну привабливість.

План визначає чотири категорії забудови: великий міський квартал змішаного використання, малий квартал із наземними житлами, куб середнього розміру та висотна вежа на низькій основі. Через глибину будівель є багато напівгромадських садів і двориків, які доповнюють громадський простір. Наскільки можливо, міська діяльність зосереджена на рівні землі, де розташовані студії та приміщення для малого бізнесу.

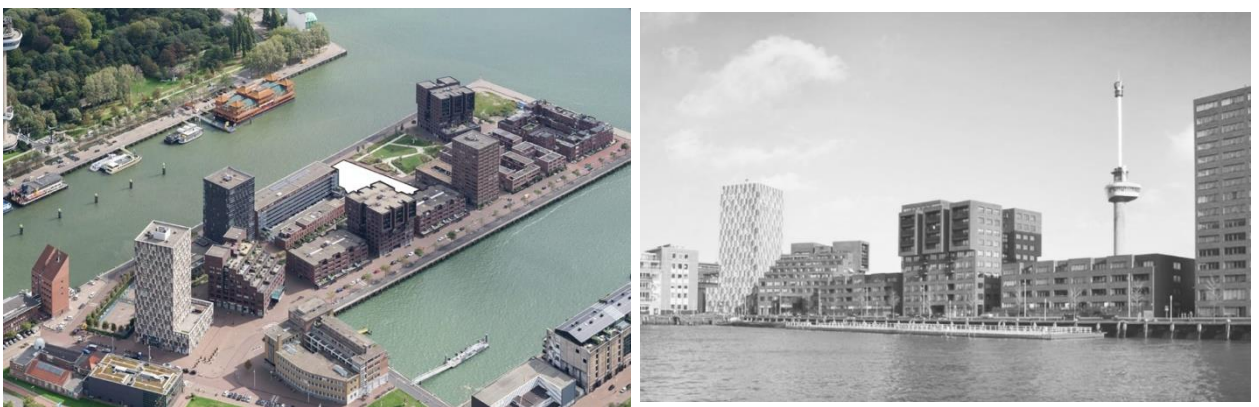

Рис. 4. “Müllerpier” Роттердам. Нідерланди

Після реконструкції Müllerpier зберіг свою характерну атмосферу минулого. Водночас це приємне місце для проживання, відпочинку та відпочинку. Незважаючи на близькість до центру.

“HafenCity” Гамбург, Німеччина

Генеральний план HafenCity у Гамбурзі від KCAP/ASTOC визначає масштабну трансформацію колишньої внутрішньої міської портової зони. Його гнучкість забезпечує високий ступінь адаптивності до майбутніх змін завдяки «умовам свободи», передбаченим основою для процесу розробки для стійкого життєвого та робочого середовища в майбутньому в тісному зв'язку з водою (рис. 5).

Дизайн виграв міжнародно визнаний конкурс у 1999 році, і розробка все ще триває. Він буде завершений протягом 2020-х років і посилює адаптивний підхід, особливо щодо зміни клімату та того, як це впливає на вигляд і використання міської набережної. Спеціальні дизайнерські втручання відновлюють і зберігають історичні портові споруди, захищаючи історичні причали вздовж води, щоб служити комфорту місцевих жителів, створюючи приємні громадські місця і рекреації. Усвідомлюючи наслідки глобальної зміни клімату, які вимагають екологічно збалансованих відносин для життя з водою. Концепція захисту від повеней бере свій початок із рішення підняття інфраструктури над рівнем повені. У той час як набережні на рівні води служать аварійним резервуаром води для балансування високих піків води, зберігаючи історичні причали та портові споруди.

Керування водними ресурсами стало ключовим елементом проекту.

План передбачає перетворення колишньої портової зони в нову міську квартал, що включає житлові, комерційні, культурні та громадські простори. Це сприяє розширенню міського середовища та збільшенню простору для робочих місць та розваг.

Рис. 5. “HafenCity” Гамбург, Німеччина 1944р., 2013р.

“Hudson Yards” Нью Йорк, США

Hudson Yards — це фактично найбільший багатофункціональний комплекс нерухомості в США. Генеральний план спрямований на розширення ділового району Манхеттена в центрі Манхеттена на захід у напрямку до річки Гудзон із житловими приміщеннями, офісними вежами, торговельними точками (рис. 6).

Рис. 6. “Hudson Yards” Нью Йорк, США

Комплекс надає місце для житла, включаючи розкішні апартаменти та квартири, що забезпечують розкішне проживання у серці міста. Генеральний план Hudson Yards має велике значення для розвитку і трансформації Манхеттена, розширюючи його бізнес-інфраструктуру та надаючи нові можливості для життя, роботи та розваг.

“North Branch” Чикаго, США

Це план землекористування площею 760 акрів уздовж річки Чикаго між Кінзі-стріт і Фуллертон-авеню. Це перша структура, розроблена в рамках Ініціативи модернізації промислових коридорів міста, багаторічної роботи з перегляду визначених промислових коридорів Чикаго. Його реалізація триває (рис. 7).

Мета плану "North Branch" полягає в трансформації цього промислового району на березі річки у сучасну, збалансовану і змішану використанням землі область. План передбачає створення нових житлових приміщень, офісних просторів, комерційних приміщень, розважальних об'єктів та зелених зон.

Три основні цілі ревіталізації:

- Зберігати коридор як економічний двигун і життєво важливий центр зайнятості
- Забезпечити кращий доступ для всіх видів транспорту
- Поліпшення унікального природного та антропогенного середовища території.

Реалізація плану "North Branch" має на меті покращити і реактивувати цю промислову зону Чикаго, забезпечити розвиток сталого та витонченого міського середовища та покращити якість життя місцевих жителів.

Структура Північної гілки є першою фазою Ініціативи модернізації промислових коридорів, яка переглядає всі 26 промислових коридорів, визначених містом, для покращення землекористування, інфраструктури, транспорту та громадських зручностей, які не були систематично оцінені

протягом майже трьох десятиліть. Процес планування гілки, розпочатий навесні 2016 року, визначив три головні цілі для покращення коридору: збереження Північної гілки як важливого економічного двигуна та життєво важливого центру зайнятості; забезпечити кращий доступ для всіх видів транспорту; і будувати на основі унікального природного та антропогенного середовища коридору.

Рис. 7. “North Branch” Чикаго, США (до та під час трансформації)

“La Marina de València” Іспанія

La Marina de València, Іспанія - стара гавань одного з найстаріших портів Середземномор'я гавань одного з найбільших портів Середземномор'я Європи (рис. 8). На різних етапах урбанізації набережні були ключовими стратегічними зонами торговельного обміну, індустріалізації, а пізніше - культурного обміну капіталом, культурних способів обміну капіталом. У процесі планування стратегії та процесі урбанізації змінювалися з часом, відображаючи економічні та політичні зміни. з часом, відображаючи економічні та політичні зміни, домінуючі базові цінності та результати залишаються впливовими та оспорюваними. З'являлися підходи до експериментів, керованих місцем щоб підкреслити, що міські експерименти нерозривно пов'язані з історіями місць, в яких вони відбуваються.

землеутворення 1947 р.

землеутворення 2018 р.

Рис. 8. “La Marina de València” Іспанія. Процес землеутворення

Важливим аспектом розвитку La Marina de València були експерименти, що були керовані місцевим контекстом. Це підкреслює, що міські експерименти нерозривно пов'язані з історіями місць, в яких вони відбуваються. Ці експерименти можуть включати нові підходи до планування, дизайну та використання простору, щоб привнести свіжість, інновації та нову енергію до гавані.

La Marina de València є прикладом того, як урбанізація та планування можуть відображати історію та зміни в місцевому контексті. Цей процес еволюції та експериментів допомагає створювати живі та привабливі міські середовища, які відповідають потребам сучасного суспільства.

“Docklands”, Мельбурн, Австралія.

Цей проект був спрямований на перетворення колишніх промислових пристаней у сучасний та життєздатний міський район. Docklands став прикладом вдалого розвитку великого міського простору (рис. 9). У рамках

проекту було проведено значні інженерні роботи, зокрема зміну маршруту річки Ярра, що дозволило розширити прибережну територію та створити нові простори для забудови. У Docklands простежується використання сучасної архітектури, а також реставрація та адаптація історичних будівель. Це створило унікальне поєднання старого та нового, зберігаючи спадщину історії району та пропонуючи сучасні житлові, комерційні та розважальні приміщення.

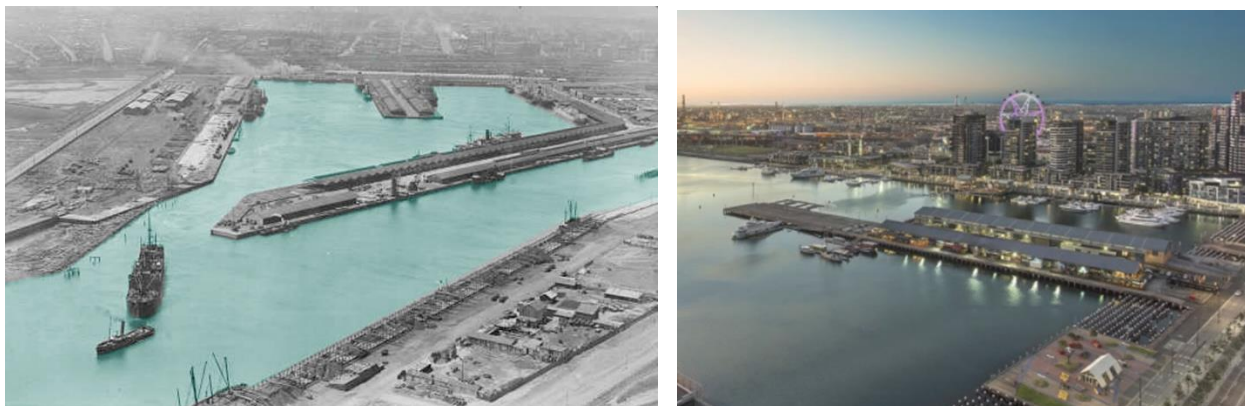

Рис. 9. “Docklands”, Мельбурн, Австралія. До та після реновації.

Docklands став важливим міським районом, приваблюючи жителів, бізнес та туристів. Це місце, де люди можуть жити, працювати, відпочивати та насолоджуватися прибережною атмосферою. Проект Docklands є прикладом успішного відродження промислової території та її перетворення в привабливий та функціональний міський простір.

“Centre-ville de Montréal” Канада

Центральна частина Монреалю, відома як Centre-ville de Montréal, була предметом комплексного планування та інвестицій з метою систематизації та раціоналізації розвитку цього району (рис. 10). Одним із ключових документів, що був розроблений, був загальний портрет, що об'єднує різні функції та теми, такі як просторове планування, міський дизайн, навколишнє середовище, спадщина, безпека, стійка мобільність та управління на протязі п'ятнадцятирічного горизонту.

Цей план був розроблений фірмою BC2 (Béique Legault Thuot Architectes & Associés) і він враховував аналіз території, а також потреби та вимоги ринку. Метою планування було забезпечити баланс між різними функціями, враховуючи розвиток простору, як місця для життя, роботи, відпочинку та культурних подій.

Рис. 10. “Centre-ville de Montréal” Канада.

Важливою складовою планування була увага до збереження спадщини та культурної цінності району, що враховувалося в процесі прийняття рішень щодо розміщення нових будівель та розвитку існуючих просторів. Також, планування враховувало аспекти сталої мобільності та безпеки, спрямовуючи зусилля на забезпечення зручних транспортних зв'язків та інфраструктури, що сприяють безпеці пішоходів та велосипедистів. Планування Centre-ville de Montréal визначило стратегії та цілі розвитку на довгострокову перспективу, сприяючи сталому та збалансованому розвитку цього центрального району міста.

1.3. Передумови формування прибережних промислових територій біля великої річки (на прикладі м. Дніпро)

Формування прибережних промислових територій біля великої річки може мати ряд передумов, які впливають на їх розвиток.

Розвиток промислових територій може пройти через кілька етапів, що відображають загальний цикл розвитку цивілізації. Ось деякі загальні етапи, які можуть спостерігатися:

- **Зародження:** цей етап включає появу промислових зон або кластерів, часто пов'язаних з розвитком виробництва та промисловості. Це може бути початок індустріальної революції або поява нових секторів промисловості.
- **Розвиток:** на цьому етапі промислові території розширюються, розвиваються та стають більш складними. З'являються нові підприємства, фабрики, склади та інфраструктура, пов'язана з промисловим виробництвом. Розвиток промислових територій може мати значний вплив на економіку та соціальне середовище регіону.
- **Занепад:** з розвитком технологій та зміною економічних умов, деякі промислові території можуть стати застарілими або менш конкурентоспроможними. Зменшення виробництва, занепад промислових галузей або зміни в економічній структурі можуть призвести до спаду промислових територій.
- **Новий цикл розвитку:** Після занепаду може наступати новий цикл розвитку, коли промислові території переосмислюються та перетворюються. Це може включати реконструкцію, реновацію, перепрофілювання або розширення функцій промислових зон. Такі зміни можуть сприяти розвитку нових галузей, інноваціям та створенню нових робочих місць.

На етапі зародження промислових територій спостерігається поява промислових зон або кластерів, які часто пов'язані зі зростанням виробництва

та розвитком промисловості. Це може статися під впливом індустріальної революції або появи нових секторів промисловості. У цьому етапі може спостерігатися концентрація промислових підприємств та інфраструктури в певних географічних областях. Зазвичай ці зони розташовуються недалеко від сировинних джерел або транспортних магістралей, що сприяє зручній поставці сировини та дистрибуції готової продукції.

Саме у період 1790-1835 рр. в структурі міста Дніпро були відведені території під розміщення промислових об'єктів 8 фабрик, однак у 1793-94 рр. почала функціонувати лише об'єднана суконно-шовкова мануфактура. Проектувалися ряди кварталів з промисловими і адміністративними будівлями. Район між Катеринославом та фабриками залишався вільним до 1860-х – 70-х рр.. В генеральний план також була закладена ідея розвитку головної магістралі Катеринослава в напрямку Нових Кайдак.

На етапі розвитку промислові території поступово розширюються і стають більш складними з економічної та інфраструктурної точок зору. Цей етап характеризується збільшенням кількості підприємств, розширенням виробничих потужностей, збільшенням інвестицій та розвитком нових технологій. Індустріальний період 1880-1914 рр. Відкриття в 1884 р. залізниці та мосту через р. Дніпро дозволило розпочати період індустріалізації з будівництва першого металургійного заводу в 1885 р.: Олександрівського Південно-Російського заводу брянського товариства (рис 3). Протягом наступних 80 років залізниця та велика промисловість були основними силами, які визначали темпи, характер та напрям розвитку Катеринослава-Дніпропетровська.

А ось занепад промислових територій може відбутися внаслідок різних факторів, таких як зміна економічних умов, зниження попиту на певні товари або послуги, застаріння технологій, конкуренція з боку інших регіонів або країн. Зменшення виробництва або занепад промислових галузей можуть призвести до зменшення зайнятості та втрати робочих місць. Занепад може також призвести до знеексплуатованих або залишених без догляду

промислових споруд, що може створювати проблеми з просторовим плануванням та використанням землі.

Однак, занепад промислових територій може також бути сприйнятий як можливість для перетворення та реконверсії. Застарілі промислові зони можуть бути перетворені на нові функціональні зони, такі як офісні простори, комерційні центри, житлові комплекси, культурні та розважальні об'єкти або зелені зони. Це може сприяти різноаспектному розвитку міста та покращенню якості життя мешканців. Так, після падіння Радянського Союзу промисловість занепала, а масове житлове будівництво припинилось.

Наразі, Дніпропетровщина – у п'ятірці лідерів національного виробництва легкої промисловості за розміщенням виробничих потужностей, людського капіталу, розмаїттям продукції тощо.

Історико-архітектурний містобудівний аналіз промислових територій є важливим, бо багато промислових територій мають значну історичну та культурну цінність. Вони можуть включати історичні фабричні будівлі, архітектурні пам'ятки, промислові комплекси та інші об'єкти, які є свідками минулих епох. Історико-архітектурний аналіз допомагає зберегти ці спадщинні об'єкти та визначити їх важливість для культурної ідентичності та історичної пам'яті регіону.

м. Дніпро має чотири промислові зони на березі річки: I - Західна промзона, II - Північна промзона, III - Придніпровська промзона. Ці території формують промислове кільце міста.

Дніпровський металургійний завод.

Найбільшим металургійним підприємством міста на Дніпрі, лідером галузі є ЄВРАЗ – Дніпровський металургійний завод. Бурхлива історія промислового гіганта, розташованого в Новокодацькому районі міста, налічує вже понад 130 років (рис. 11).

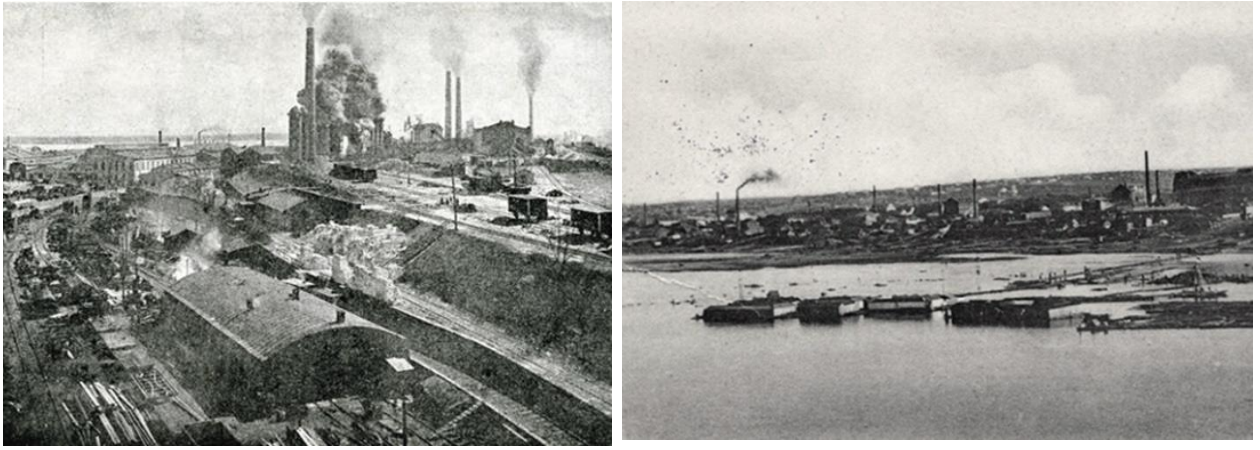

Рис. 11. Дніпровський металургійний завод. 1889р.

Справжній розквіт металургії припав на кінець XIX століття, епоху «індустріального буму», коли після відкриття залізниці, у місті виникли десятки металургійних підприємств. У 1887 році став до ладу знаменитий Брянський завод. [9]

Дніпровський річковий порт.

Засновано у 1797 як пристань, яку використовували для обслуговування пасажирів, перевантаження та перевезення сільськогосподарських продуктів. Територія порту включає в себе два вантажні райони, 13 причалів загальною протяжністю 2250 м.

Рис. 12 Дніпровський річковий порт. Сьогодення.

Завдяки вигідному географічному положенню «Дніпровський річковий порт» повністю забезпечує потреби промисловості регіонів з перевезення та зберігання різноманітних вантажів (рис. 12). [10]

Придніпровська промзона.

Придніпровська ТЕС є значною промисловою спорудою в місті Дніпро. Її розташування на сході міста, на лівому березі річки Дніпро, надає їй стратегічне значення для забезпечення енергетичних потреб регіону (рис. 13).

Рис. 13. Придніпровська промзона

У 1951 році, на захід від козацького села Чаплі почалося будівництво ТЕС. Разом з ТЕС будувалося нове місто Придніпровськ на заході Чаплей, що були включені у міські межі. [11]

Нижньодніпровський трубопрокатний завод (вузол).

Підприємство металургійної промисловості в Дніпрі. Історія бере початок в 1891 р. Тоді підприємець Б. Гатке відкрив цвяховий завод, що недалеко від залізничного вокзалу. Через вісімнадцять років Гатке розширює своє виробництво і впроваджувати нові галузі.

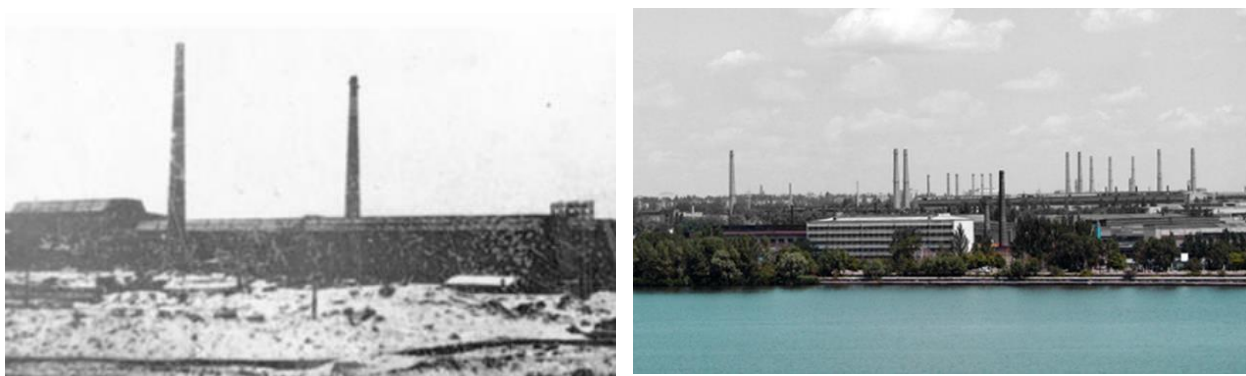

Рис. 14. Нижньодніпровський трубопрокатний завод. 1891р. та 2021р.

У 1933 р. розпочато будівництво першого в світі по продуктивності цеху суцільнокатаних коліс для залізничного транспорту.

Нині завод є одним з найбільших в Україні виробників сталевих труб різного призначення, залізничних коліс, бандажів, великогабаритних кільцевих виробів тощо. [12]

Аналіз історичного та архітектурного середовища допомагає зрозуміти контекст території та враховувати його при плануванні та розвитку. Він сприяє збалансованому підходу до використання простору, збереженню цінностей і традиційного характеру місця. Історико-архітектурний аналіз може вказати на особливості території, які можуть вплинути на проектування і розвиток промислових зон.

Проте історичний аналіз дозволяє спостерігати не лише трансформацію індустриальних зон прибережних територій, а і проаналізувати, як змінювалась водно-зелена мережа великої річки та сформувані методики водно-зеленої системи, а також визначення меж і конфігурацій прибережної зони міста Дніпро, що є важливим аспектом містобудівного планування та розвитку. Прибережна зона є територією, яка охоплює прилеглі до річки Дніпро узбережжя та пов'язану інфраструктуру.

Для визначення меж прибережної зони міста Дніпро можуть використовуватися різні підходи та критерії (рис. 15), враховуючи місцеві умови та вимоги. Основні фактори, що враховуються, включають:

- **архітектурно-планувальні** межі, що підпорядковуються принципам функціонального зонування і структури міста;
- **геоморфологічні** межі даних форм рельєфу;
- **кліматичні** межі поширення мікрокліматів, що сформувалися під впливом річки;
- **архітектурно-композиційні** межі обмеження фізіологічних особливостей сприйняття.

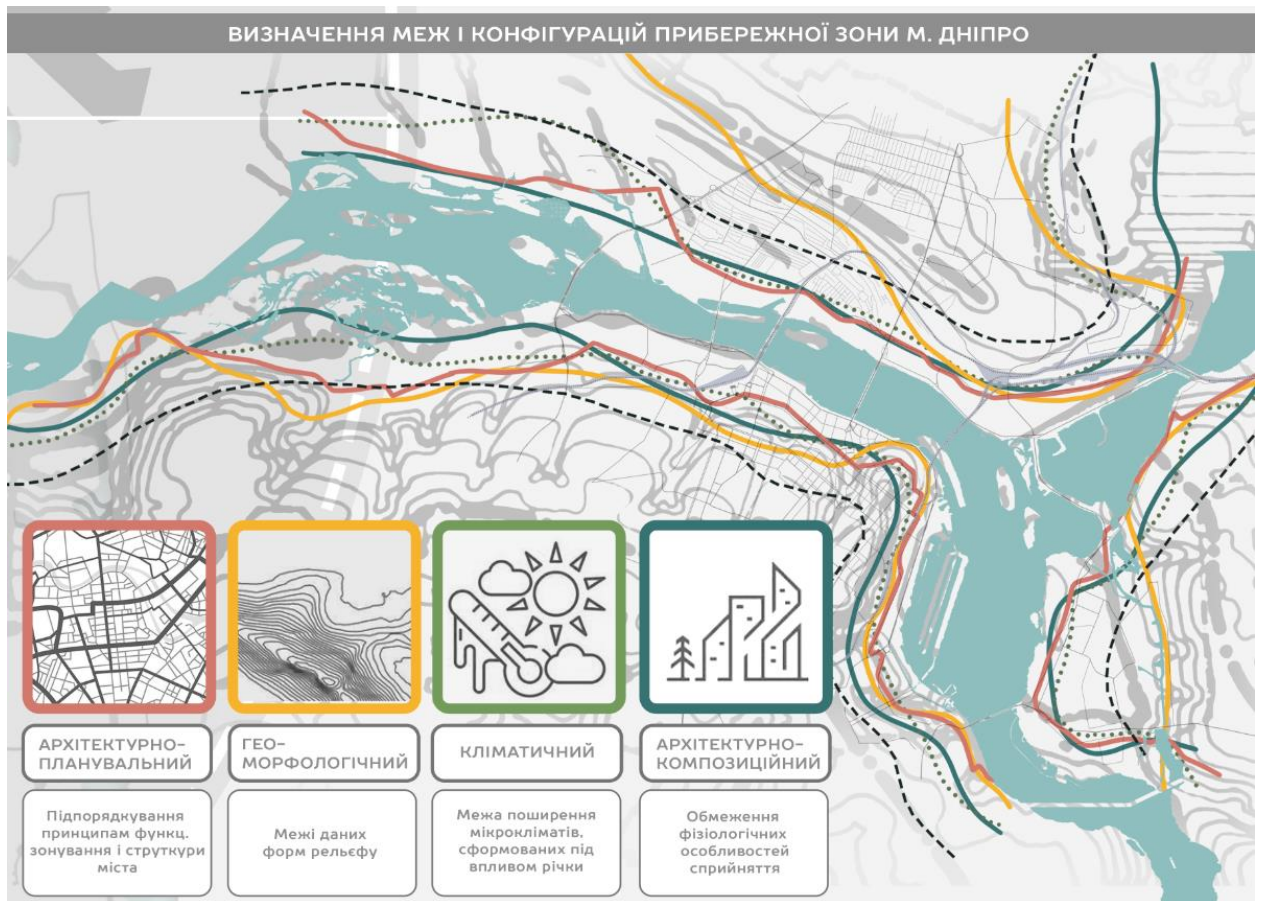

Рис. 15. Визначення меж і конфігурацій прибережної зони м. Дніпро.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Аналіз науково – теоретичного та практичного досвіду з ревіталізації прибережних територій дав можливість встановити критерії у нормативно-правовій базі стосовно прибережних територій, встановили варіативність підходів щодо зміни територій прибережних смуг, функціональне використання індустріальних територій, трансформацію промислової функції, принципи формування промислових об'єктів міста в індустріальний і постіндустріальний період і дослідили вплив часу на різноаспектні процеси реновації промислових територій прибережних смуг.

Досліджено закордонний досвід реновації прибережних територій Великої Британії, Канади, Нідерландів, Сполучених Штатів Америки, Іспанії, Німеччини та Австралії, це дозволило сформувати методичні підходи до даної роботи

Представлено історичні етапи формування промислових прибережних територій у місті Дніпро, досліджено модель водно-зеленої мережі, та проаналізовано методику формування водно-зеленої системи. Визначено межі і конфігурації прибережної зони м. Дніпро. Встановлено, що промисловість переважно формувалась вздовж акваторії великої річки і це свідчить про не екологічність використання цих територій. Переосмислення цих територій дали можливість сформувати комплекс заходів щодо реновації прибережних територій з метою поліпшення екологічного, структурно-планувального та рекреаційного стану міста Дніпро.

РОЗДІЛ II

**МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО РЕОРГАНІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТЕРИТОРІЙ**

2.1. Методичні підходи щодо реорганізації прибережних індустріальних територій.

Реорганізація прибережних індустріальних територій є складним завданням, яке вимагає комплексного підходу та врахування різних аспектів, таких як методика визначення цінних характеристик індустріальних зон прибережних великої річки для вибору оптимального принципу ревіталізації, провести методи досліджень ревіталізації, визначення рівнів дослідження територій промислових об'єктів та встановлення передумов ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки.

За напрацюваннями С. О. Іванова-Костецького, було виділено 6 основних етапів визначення цінних характеристик промислових територій (рис. 16). 1-й етап заключався у виборі об'єкту для проведення дослідження, 2-м етапом було виявлення ціннісних характеристик об'єкта, 3-м етапом є аналіз чинників, які так чи інакше впливають на формування ціннісних характеристик, 4-й етап заключає в собі формулювання цілей проведення ревіталізації об'єкту і очікування результатів. На 5-му етапі відбувається вибір архітектурних принципів функціональної ревіталізації. І заключним 6-м етапом є формулювання рекомендацій щодо вибору оптимального проведення ревіталізації об'єкту. Максимальна зміна індустріальної території планувальної структури, максимальне збереження історичної складової території або часткова зміна структури та максимальне збереження і наслідування конструктивно-планувальної структури є основними рекомендаціями щодо оптимального проведення та впровадження реновації індустріальної зони великої річки.

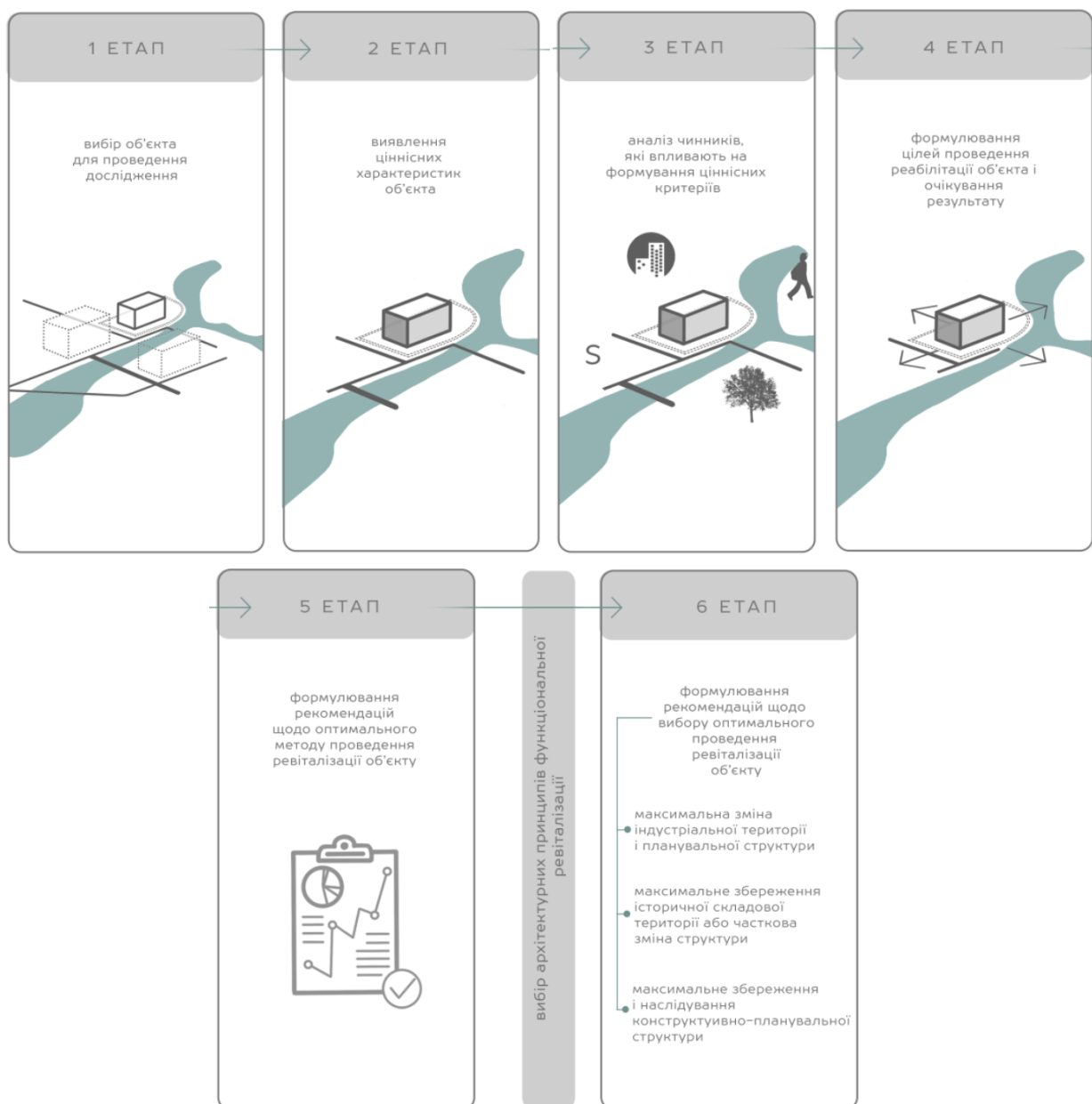

Рис. 16. Методика визначення цінних характеристик індустріальних зон прибережних територій великої річки для вибору оптимального принципу ревіталізації (за: С. О. Іванова-Костецьким).

В результаті приведених рекомендацій, ми виконали обґрунтування актуальності дослідження, яке вказує, що велика ріка – основний елемент наукового дослідження, спостереження за розвитком міста та створенням нових місць прикладання праці. Бо через занепад вдалих підприємств

відбувається деградація територій прибережних ділянок, хаотична зміна цільового призначення та втрата робочих місць.

За мету та конкретних завдань було взято розроблення прийомів та практичних рекомендацій ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки (рис. 17). Включення прибережних індустріальних територій у структуру міста та створення нових робочих місць прикладання праці для суспільства. Ми розглядаємо саме повністю втрачену або частково втрачену промислову функцію прибережних індустріальних зон, щоб розробити принципи і прийоми ревіталізації індустріальних територій.

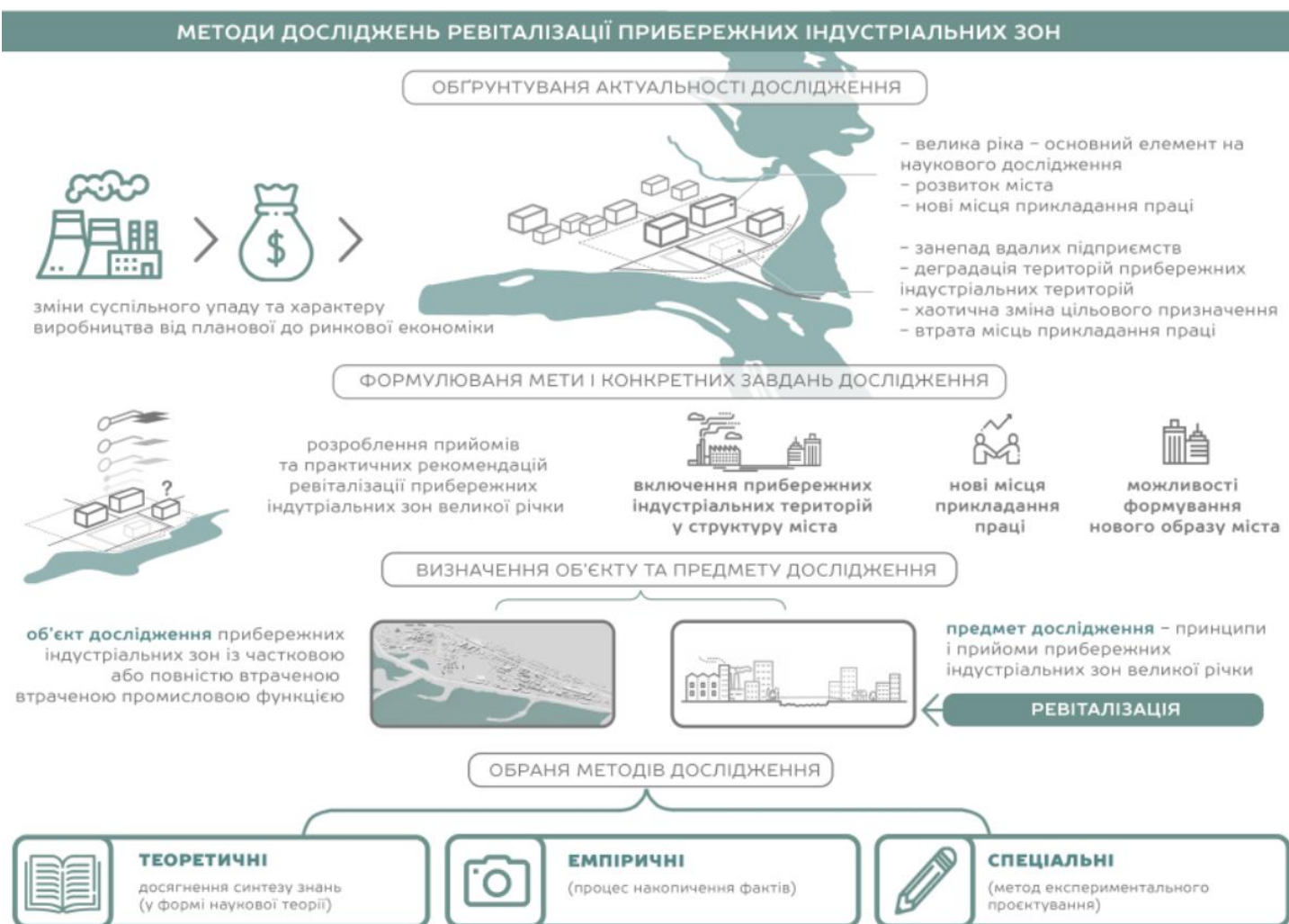

Рис. 16. Методи досліджень ревіталізації.

У даній магістерській роботі використано три рівні досліджень: теоретичний, емпіричний (візуальне спостереження) та спеціальний (експериментальний) методи (рис. 17). Проаналізувавши отриману інформацію, в результаті застосування теоретичного рівня, було досліджено історичний аналіз, підґрунтям якого стало вивчення історичних джерел про зародження та розвиток територій промислових об'єктів. Використання методів моделювання, як засобів дослідження ревіталізації, вивчення функціонально-планувальних засад формування індустріальних територій у структурі міста. Представлення методу термінологічного аналізу та методи порівняльного аналізу закордонних та вітчизняних підходів до ревіталізації територій. Також важливо зазначити метод картографічного аналізу, що заключає у собі вивчення територій індустріальних об'єктів, шляхом відображення тенденцій їхнього розвитку. Сюди ж відносяться методи статистичного та системного аналізу.

На емпіричному рівні дослідження ми користуємося методом спостереження за розвитком прибережних індустріальних територій, та візуальним натурним спостереженням прибережних та індустріальних ділянок.

Все це дозволило нам сформулювати передумови ревіталізації прибережних індустріальних зон, формулювання чинників, та зазначення принципів та прийомів ревіталізації прибережних індустріальних зон великої річки.

В результаті застосування цих методів ми виділили спеціальний метод експериментального проектування, результатом якого будуть розроблені моделі, прийоми та концептуальна пропозиція проекту визначеної ділянки.

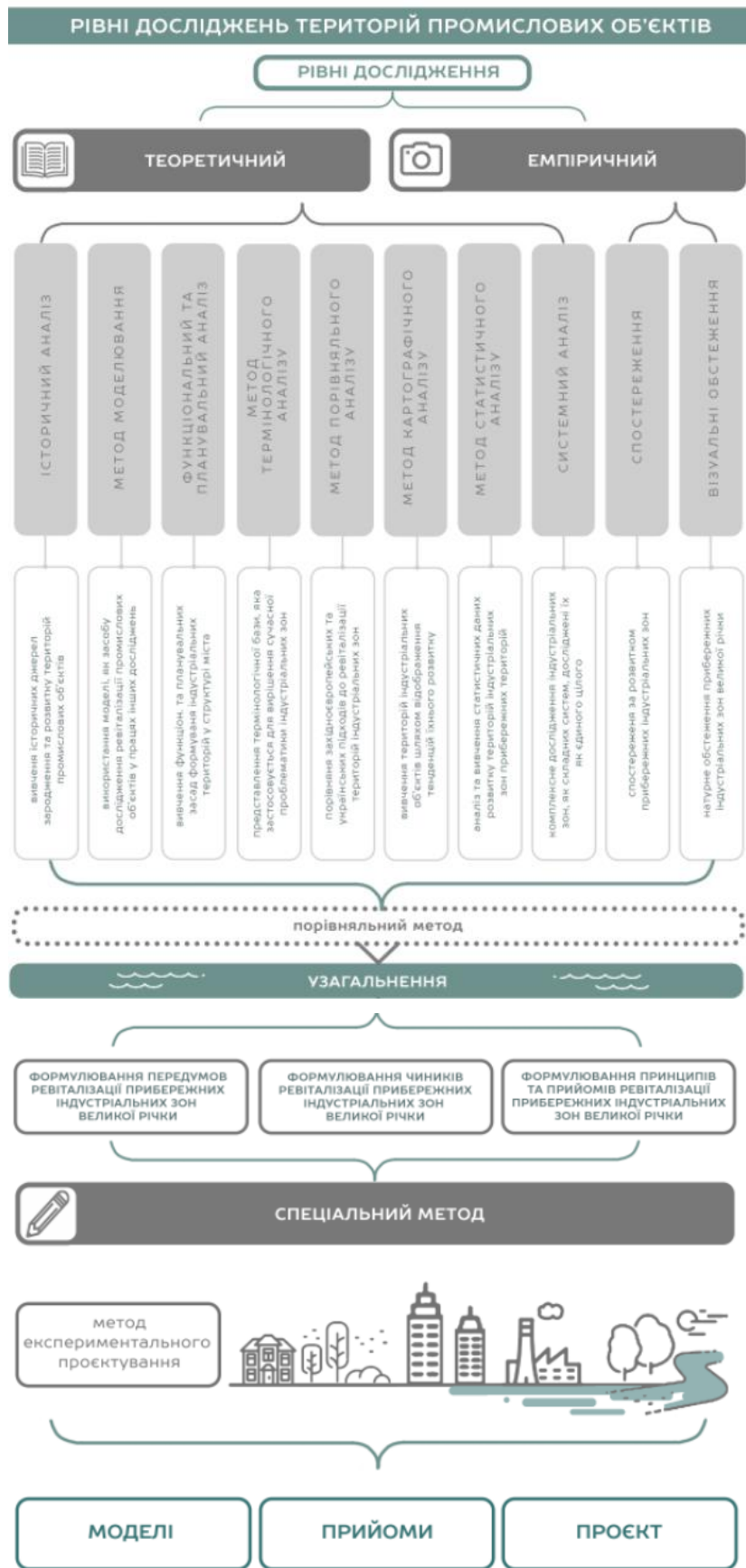

Рис. 17. Рівні досліджень територій промислових об'єктів

Промисловість завжди була однією з найважливіших складових економіки, тому її розвиток на тих чи інших територіях формувався на підставі державних програм. Розглянувши теорії та концепції розвитку міст та промислових територій, всі сфери, які впливають на їхнє формування, можна виділити та згрупувати основні передумови реструктуризації територій промислових об'єктів.

Архітектурно-містобудівні фактори є найголовнішими у передумовах ревіталізації (рис. 18). На рівні міста екстенсивного розвитку ми можемо спостерігати за кількісним зростом та розширенням площі функцій і кількості промисловості. За інтенсивним розвитком відбувається структурна реорганізація території. І вже за розвитком у системах розселення відбувається розвиток міста, за якого функції делегуються у межах агломерації

Рис. 18. Архітектурно-містобудівні фактори передумови ревіталізації

На рівні промислових територій було розглянуто розвиток промислових територій, як структурного елементу міста та території із власною локальною структурою (рис. 19).

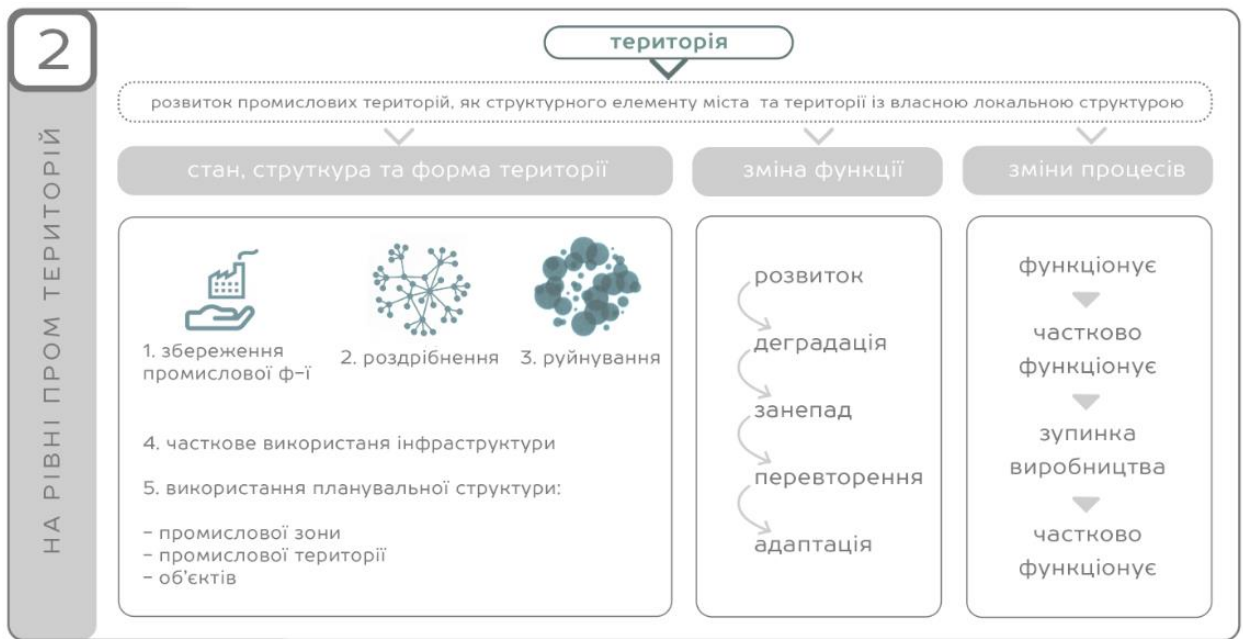

Рис. 19. Архітектурно-містобудівні фактори передумови ревіталізації

Екологічні фактори. Передумови грають важливу роль у реструктуризації промислових об'єктів. Державні нормативи та законодавство щодо охорони навколишнього середовища та зменшення шкідливих викидів вимагають впровадження екологічно чистих технологій та підходів у промислових виробництвах. Це може стати передумовою для реструктуризації промислових об'єктів з метою впровадження більш екологічно стійких процесів. Зменшення споживання енергії та перехід до використання відновлюваних джерел енергії є важливими аспектами реструктуризації промислових об'єктів. Впровадження енергоефективних технологій, енергозберігаючих систем та відновлюваних джерел енергії може сприяти зменшенню викидів та використанню природних ресурсів. Реструктуризація промислових об'єктів може включати застосування зелених технологій та інноваційних рішень для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Це можуть бути екологічно чисті матеріали, використання природних систем очищення повітря та води, впровадження кругового економічного підходу та інші.

На рівні міста можливо виконати мінімізацію шкідливих викидів підприємств центральної та серединної частини міста. А також переведення на інноваційні технології виробництва чи перехід на місцеву лепу та харчову промисловість. В той час як на рівні промислової території можливо виконати очищення ґрунтів, водою поверхневих і підземних вод, повітря та виконати екологізацію виробництва (рис. 20).

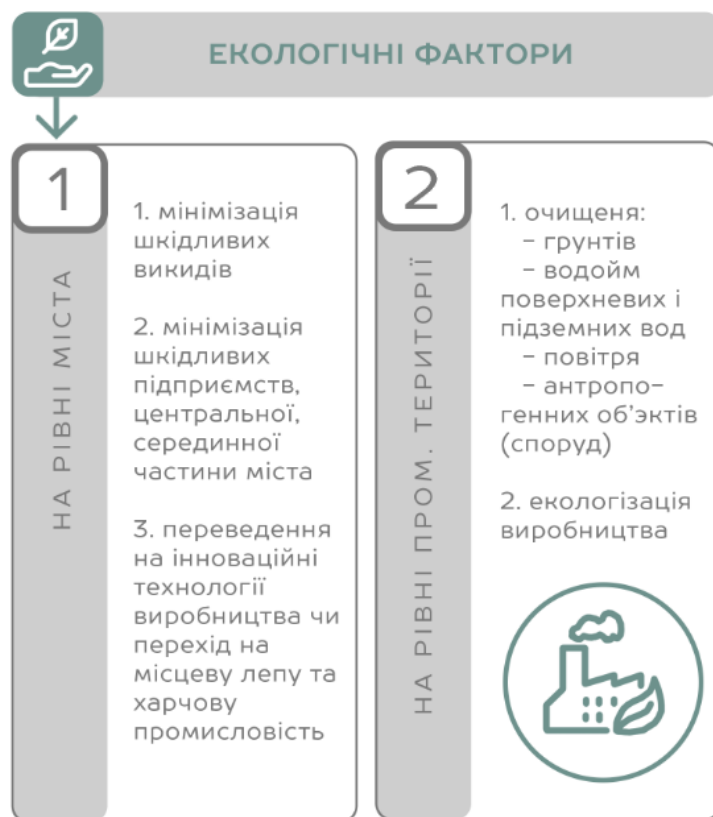

Рис. 20. Екологічні фактори передумови ревіталізації

Культурологічні фактори. Культурна спадщина промислових об'єктів має велике значення як історичний, архітектурний та соціокультурний аспект. Реалізовані проекти в країнах Західної Європи свідчать про успішне поєднання збереження індустріальних пам'яток з новими функціями та розвитком простору. Це може включати створення культурних та творчих кластерів, арт-центрів, музеїв, галерей, ресторанів, кафе, торгових центрів, просторів для виставок та культурних подій. Важливо зберегти історичний контекст та особливість промислових споруд, надаючи їм нове життя та

функціональну цінність. Такі проекти створюють унікальне поєднання старого та нового, сприяють розвитку туризму, культурного життя та громадських просторів, а також сприяють підвищенню престижу міста чи регіону.

Рис. 21. Культурологічні фактори передумови ревіталізації

Соціально-економічні фактори. Такі зміни та технологічний розвиток відіграють ключову роль у розвитку промисловості та містобудуванні. Впровадження нових технологій, таких як механізація та парова енергія, змінило економічну структуру та спричинило зростання виробництва. Це привело до формування великих промислових центрів та міст, які стали осередками економічної активності.

Вони сприяють розвитку суспільно виробництва, технологій та сфери обслуговування. А також сприяють збільшенню місць праці, зміни якості праці та зайнятості населення (рис. 22).

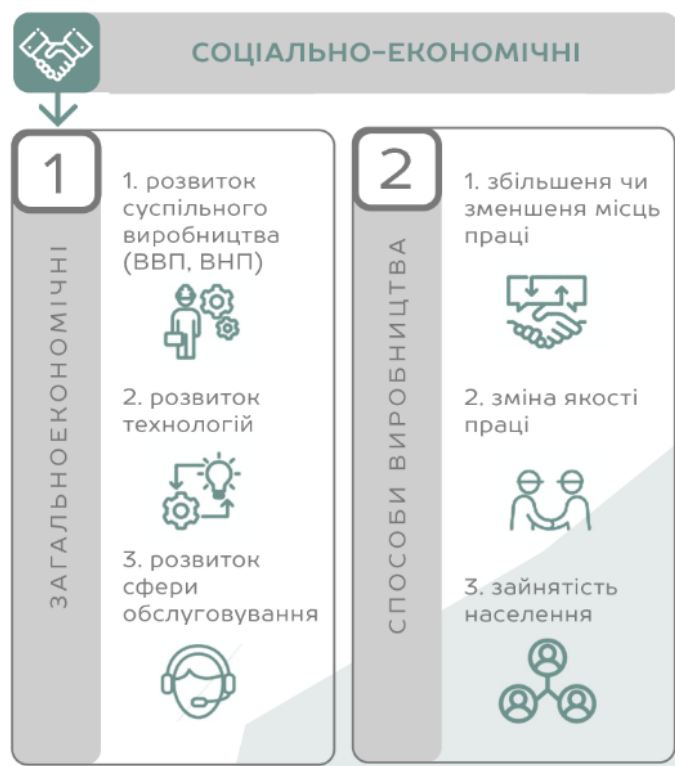

Рис. 22. Соціально-економічні фактори передумови ревіталізації

Часові фактори. До часових факторів відносять три категорії передумов: адаптивність, тривалість та поетапність. Адаптивність має за собою можливість гнучкості об'єктів щодо часу. Тривалість вимагає швидку зміну вимог ревіталізації. Поетапність поділяється на етап предпроектних дискусій, результат та підтримання результату, що дасть можливість внесення змін у процесі ревіталізації на кожному етапі.

Рис. 23. Часові фактори передумови ревіталізації.

2.2. Принципи ревіталізації прибережних індустріальних зон.

Для розробки принципів прибережних індустріальних територій, ми розглянули та попрацювали зі статистичними даними, які є важливим етапом при розробці архітектурно-містобудівних принципів з кількох причин:

- Обґрунтування рішень: Статистичні дані надають об'єктивну інформацію про реальні потреби, проблеми та тенденції розвитку певної території або спільноти. Вони допомагають аналізувати попит на житло, інфраструктуру, транспортні засоби, просторові потреби та інші аспекти, що впливають на розробку архітектурно-містобудівних принципів.
- Прогнозування майбутнього розвитку: Статистичні дані надають можливість прогнозувати розвиток території або спільноти на основі попередніх трендів та показників. Це дозволяє архітекторам та містобудівникам адаптувати свої рішення до майбутніх потреб і забезпечити сталість та життєздатність простору на тривалий період.
- Визначення пріоритетів і ресурсного планування: Статистичні дані допомагають визначити пріоритети у розробці архітектурно-містобудівних принципів на основі реальних потреб і обмежень. Вони дозволяють ефективно розподіляти ресурси, враховуючи соціальні, економічні та екологічні фактори, і забезпечувати належне використання доступних ресурсів.
- Підтримка прийняття рішень: Статистичні дані надають об'єктивну базу для прийняття рішень стосовно розробки архітектурно-містобудівних принципів. Вони дозволяють обґрунтовано вибирати найкращі рішення, враховуючи потреби та інтереси різних зацікавлених сторін, таких як мешканці, бізнес-спільноти, громадські організації та інші стейкхолдери.

Зменшення чисельності населення Дніпра зумовлене природним убутком (переважанням числа померлих над числом народжених). За рішеннями генерального плану розвитку міста Дніпра реалістичний варіант прогнозу передбачає зниження кількості населення на кінець прогнозованого періоду (до 2046 р.). Чисельність жителів Дніпра зменшиться на 17% відносно 2018 року – і складатиме 832,4 тис. осіб). В середньому чисельність жителів Дніпра буде зменшуватися протягом прогнозного періоду на 6,0 тис. осіб щорічно. На заключення слід вказати, що робота зі статистичними даними є важливою складовою процесу розробки архітектурно-містобудівних принципів, оскільки вона сприяє об'єктивності, прогнозуванню та належному плануванню розвитку простору (рис. 24).[13]

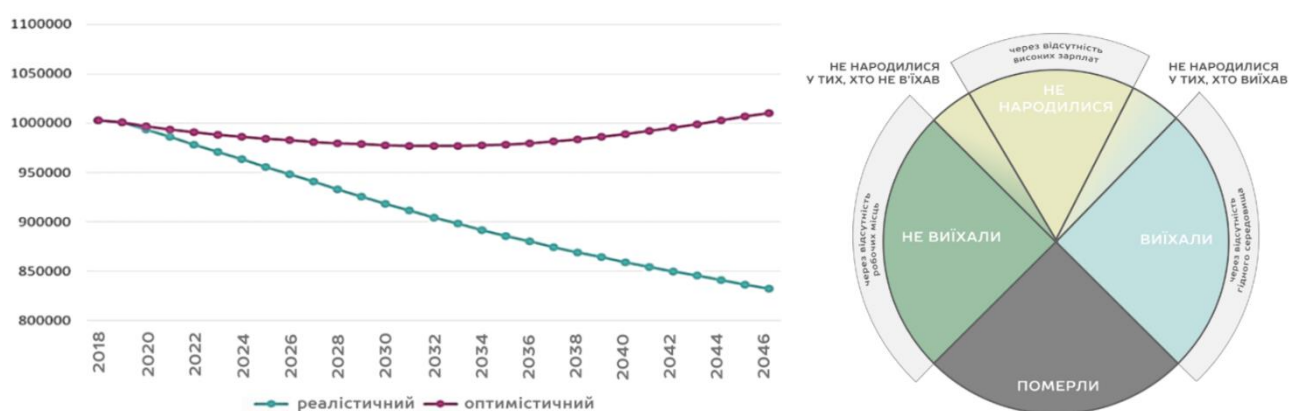

Рис. 24. Прогнозована чисельність населення м. Дніпро. Частка ключових територій.

Місто Дніпро насправді має значний потенціал для розвитку туризму та привабливості для відвідувачів. Хоча дійсно, космічна галузь, яка є одним з визначних аспектів Дніпра, поки що не вважається туристичним брендом, але інші унікальні культурні та історичні досягнення міста привертають увагу. Щодо туристичних потоків за останні роки Дніпро став більш відкритим для туристів і розвиває туристичну інфраструктуру, таку як готелі, ресторани та інші заклади.

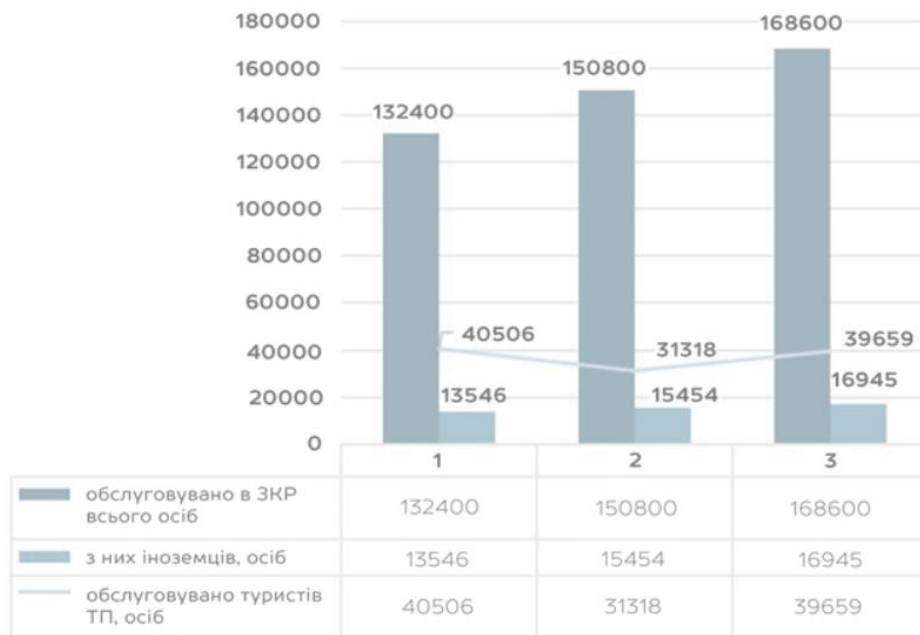

Рис. 25. Динаміка туристичного потоку у м. Дніпро

За даними Головного управління статистики в Дніпропетровській області, чисельність обслужених туристичними підприємствами внутрішніх туристів у 2016 році склала 168 600 осіб, з них частка іноземців, які перебували у закладах короткострокового розміщення, не перевищує 10%. Чисельність екскурсантів у минулому році склала 5609 осіб. Натомість тривалість перебування гостей міста у закладах розміщення має тенденцію до скорочення – від 3,6 ліжка/добы у 2014 р. до 2,8 – у 2016 р. (рис. 25) [13].

Також нами було дослідження аналітичних карт щільності населення, робочих місць, завантаженість шкіл та дитячих садочках.

Також не менш важливою складовою є екологічні ситуаційні схеми області та міста, що вказують на частку ключових територій екомережі у загальній площі земель по районах Дніпропетровської області, розглянули динаміку шкідливих викидів у атмосферу та сучасний екологічний стан області. Виходячи з даних, можемо сказати, що станом на 2020 р. екологічна ситуація у м. Дніпро стрімко погіршувалася. Щоб покращити екологічну ситуацію, було запроваджено європейські екологічні норми та стандарти, що

забезпечило стабілізацію екології і станом на 2030р. стан навколишнього середовища значно покращився (рис. 26).

Рис. 26. Екологічна стратегія розвитку м. Дніпро

Було запропоновано схему збільшення кількості озеленення та рекреації прибережних індустріальних територій (рис. 27).

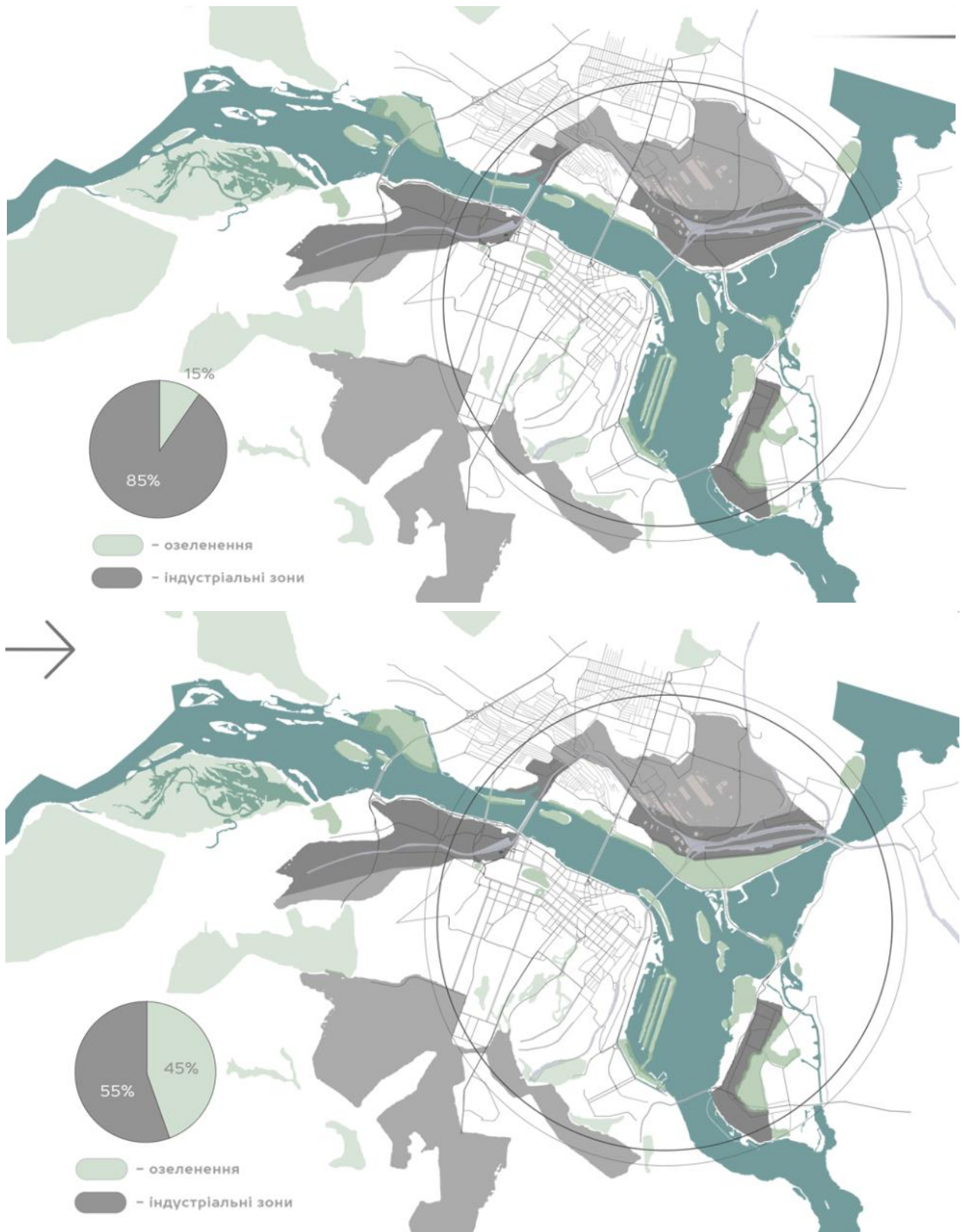

Рис. 27. Озеленення та рекреації прибережних індустріальних територій до та після ревіталізації

За дослідженнями Вершиніна В. І., Дьоміна Н. Ф., Плешканівської А. М. можна сказати, що розміщення індустріального парку у структурі міста має важливе значення для забезпечення ефективності та взаємодії між промисловими та іншими функціями міста.

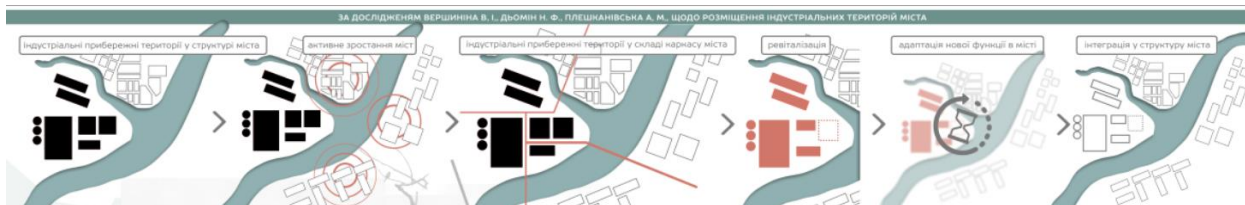

Рис. 28. Розміщення індустріальних територій міста

Розглянуто схематичні моделі активного зростання міст індустріальних прибережних територій у складі каркасу міста. За допомогою емпіричних досліджень можна спостерігати за адаптацією нової функції в місті, а згодом і саму інтеграцію у структуру міста (рис. 28).

Використання прийомів організації зелених насаджень допомагає збереженню або штучному відтворенню природного середовища

Ключем до успішної ревіталізації є розуміння на культурному рівні та домовленість на політичному рівні щодо цінності існуючої будівельної субстанції. Важливо залучити головні зацікавлені сторони міста, а також жителів району, сусідів проекту. Для ревіталізації потрібні чіткі керівні принципи, добре планування, залучення мешканців та довгострокова стратегія (рис. 24).

Принцип багатфункціонального використання водно-зелених територій. Принцип багатфункціонального використання водно-зелених територій індустріальних зон означає максимально ефективно використання цих територій для різних цілей, таких як виробництво, рекреація, екологічний захист та інші функції. Він передбачає взаємодію та злагодженість природних елементів, таких як водні ресурси, зелені

насадження, природні екосистеми, з виробничими об'єктами. Це може включати створення природних ландшафтів, організацію парків, садів, озер або створення штучних водойм. Також він передбачає розвиток інфраструктури, яка забезпечує різні види транспорту і сприяє зручному доступу до водно-зелених територій. Це можуть бути дороги, велосипедні доріжки, пішохідні маршрути, а також доступ до водних шляхів для судноплавства та водних видів спорту. Також він має забезпечити збереження та відновлення природних екосистем, що існують на водно-зелених територіях. Це включає створення зон природного захисту, догляд за зеленими насадженнями, забезпечення водного балансу, регулювання якості води та повітря. Він включає в себе три основних напрями:

- Рекреаційний напрям: розгалужена мережа об'єктів рекреаційної сфери для задоволення потреб рекреантів
- Інженерно-санітарний напрям: збір, очистка та вторинне використання дощових вод - дренажні функції, захист від повеней та паводків
- Планувальний напрям: регулювання територіального розвитку міста, збереження відкритих просторів у структурі забудови

Ці принципи допомагають створити гармонійне середовище, в якому виробнича діяльність поєднується з охороною природи та задоволенням потреб населення у відпочинку та рекреації.

Принцип створення туристично-рекреаційного простору. У межах локальних систем розселення в умовах об'єднаних територіальних громад на базі виявлення атрактивних природно-культурних об'єктів з концентрацією уваги на пам'ятках архітектури.

- Виявлення атрактивних природно-культурних об'єктів: спочатку необхідно провести детальний аналіз території для виявлення природних та культурних об'єктів, які мають туристичний

потенціал. Це можуть бути природні пам'ятки, парки, ландшафти, а також історичні або архітектурні пам'ятки.

- Виявлення атрактивних природно-культурних об'єктів: якщо в об'єднаній територіальній громаді є пам'ятки архітектури, вони можуть стати центром туристично-рекреаційного простору. Це може включати реставрацію та збереження пам'яток, створення інформаційних точок, туристичних маршрутів та організацію подій, пов'язаних з культурними та історичними аспектами.
- Розвиток інфраструктури: для забезпечення комфортного перебування туристів і відвідувачів необхідно розвивати туристичну інфраструктуру. Це включає створення готелів, ресторанів, туристичних центрів, пішохідних зон, паркових доріжок та інших зручностей.
- Розробка туристичних маршрутів: важливо розробити цікаві туристичні маршрути, які охоплюють як природні, так і культурні об'єкти. Це дозволить відвідувачам отримати повну картину про територію і насолодитися якісним дозвіллям. Розробка маршрутів повинна враховувати безпеку, доступність та цікавість для відвідувачів.
- Збереження природного середовища: При розвитку туристично-рекреаційного простору необхідно дбати про збереження природного середовища та екологічну стійкість. Застосування екологічних підходів у будівництві, енергоефективність та стале управління природними ресурсами є важливими складовими цього принципу.

Загалом, цей принцип спрямований на створення привабливих туристично-рекреаційних місць, які використовують потенціал природно-культурних об'єктів, залучають місцеву спільноту та сприяють розвитку економіки та підвищенню якості життя мешканців.

Принцип альтернативного рекреаційного використання індустриальних зон. Передбачає збереження, відновлення та зміну функції індустриальних територій, які перейшли у категорію занедбаних у зв'язку з припиненням функціонування. Принцип формує підхід до розширення системи обслуговування туристів та рекреантів через збереження та рефункціоналізацію індустриальних зон. Основні аспекти принципу альтернативного рекреаційного використання індустриальних зон включають:

- Екологічність
- Багаторазове використання
- Доступність та інклюзивність

Загалом, цей принцип спрямований на створення привабливих туристично-рекреаційних місць, які використовують потенціал природно-культурних об'єктів, залучають місцеву спільноту та сприяють розвитку економіки та підвищенню якості життя мешканців

Принцип антропогенного розвантаження рекреаційних зон. Передбачає зменшення антропогенного тиску від виробництв разом з одночасним формуванням кластерних туристичних утворень зі створенням додаткових елементів рекреаційно-туристичної системи.

Першочерговою метою є зменшення антропогенного тиску на рекреаційні зони шляхом зменшення або перенесення виробничої діяльності з цих територій. Це може бути досягнуто шляхом перенесення підприємств в інші місця або застосування більш екологічно чистих технологій. Для зменшення тиску на окремі рекреаційні зони можна створити кластерні туристичні утворення, які будуть привабливими для туристів і відпочиваючих. Це означає створення концентрованого комплексу рекреаційних об'єктів, які сприятимуть розподілу навантаження та різноманітному використанню територій.

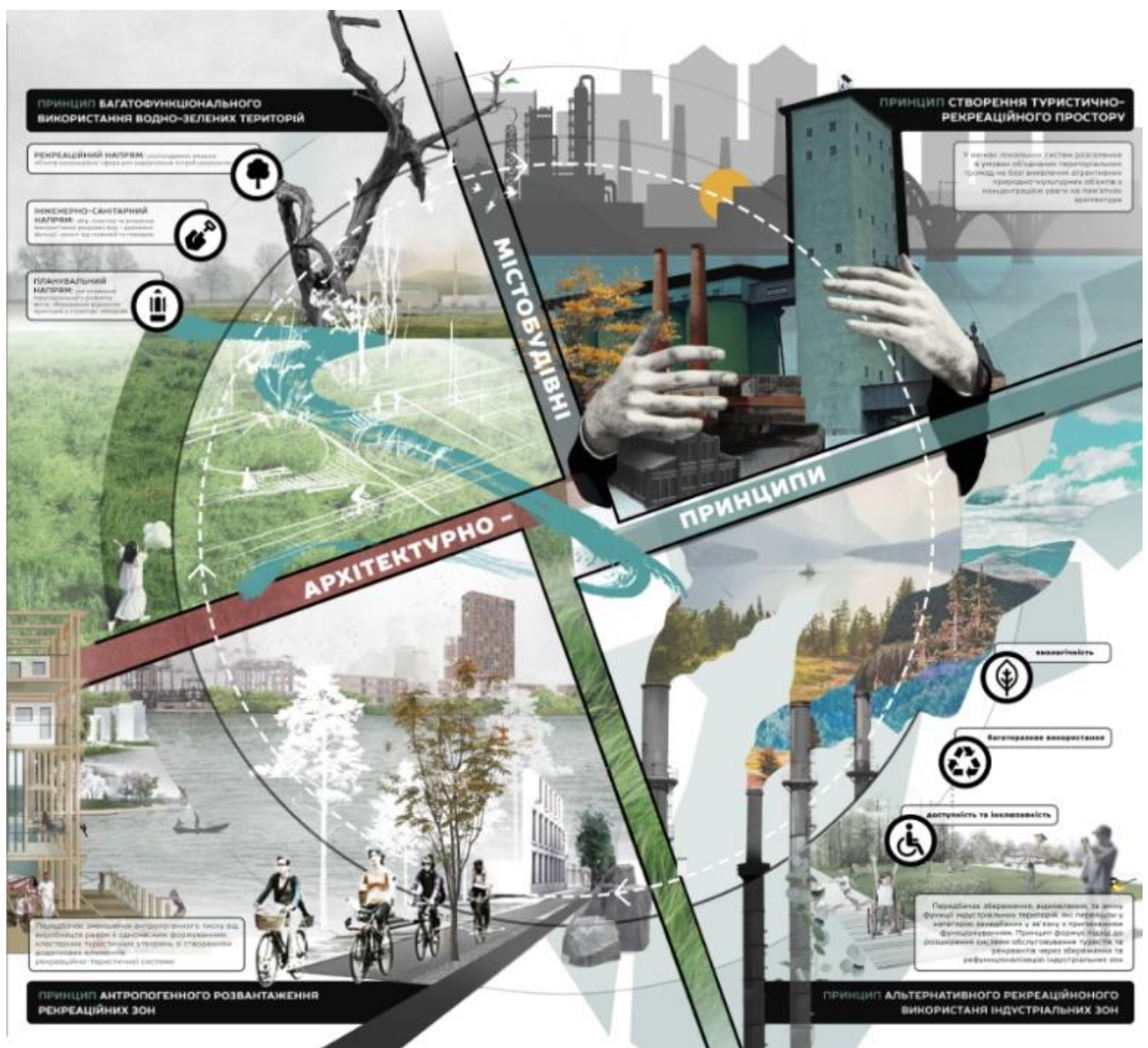

Рис. 24. Архітектурно-містобудівні принципи

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Досліджено часові, екологічні, архітектурно-містобудівні, культурологічні та соціально-економічні фактори і встановлено методику визначень цінних характеристик індустріальних зон прибережних територій для вибору оптимального принципу ревіталізації. Виявлено методи досліджень ревіталізації індустріальних зон та приведено рівні досліджень територій промислових об'єктів.

Запропоновано архітектурно-містобудівні принципи ревіталізації індустріальних зон прибережних територій великої річки на прикладі міста Дніпро. Наведено компоненти ревіталізації індустріальних прибережних територій, розглянуто промислову забудову, територію та функцію. Пропрацьовано модель водно-зеленого коридору річки, в якій детально зобразили зони водно-зеленого каркасу, та відобразили просторову інтеграцію функцій.

РОЗДІЛ ІІІ
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ
ТЕРИТОРІЙ ІНДУСТРІАЛЬНИХ МІСТ

3.1. Моделі функціонально-планувальної реорганізації прибережних індустріальних зон великої річки

Функціонально-планувальна реорганізація прибережних індустріальних зон великої річки є складним процесом, який передбачає перегляд функціональних цілей та планів використання цих зон з метою досягнення сталого розвитку та оптимального використання ресурсів. Модель допомагає упорядкувати процеси життєдіяльності в системі з урахуванням комфортності. Це означає, що різні аспекти, які впливають на комфорт міського простору індустріальних прирічкових територій, аналізуються та оцінюються з точки зору їх впливу на життєдіяльність людей.

Традиційно функції систем розділяються на зовнішні, внутрішні та функції узгодження. Щодо нашої задачі слід особливу увагу приділити внутрішнім функціям міста, які передусім пов'язані з комфортністю життєдіяльності. Внутрішня складова міських функцій зумовлена потребами людей, охоплює стан місцевої галузі міста та послуг, управління й координацію, ринок нерухомості та будівництво в місті (житлове, громадське, об'єктів соціальної та інженерної інфраструктури).

Район було розподілено на такі функціональні зони: громадський та адміністративний центри індустріального парку, санітарно-захисні зони, науково-технічні виробництва та підприємства, житлові квартали та привиробничу урбанізовану зону (рис. 25), (рис. 26), (рис. 27).

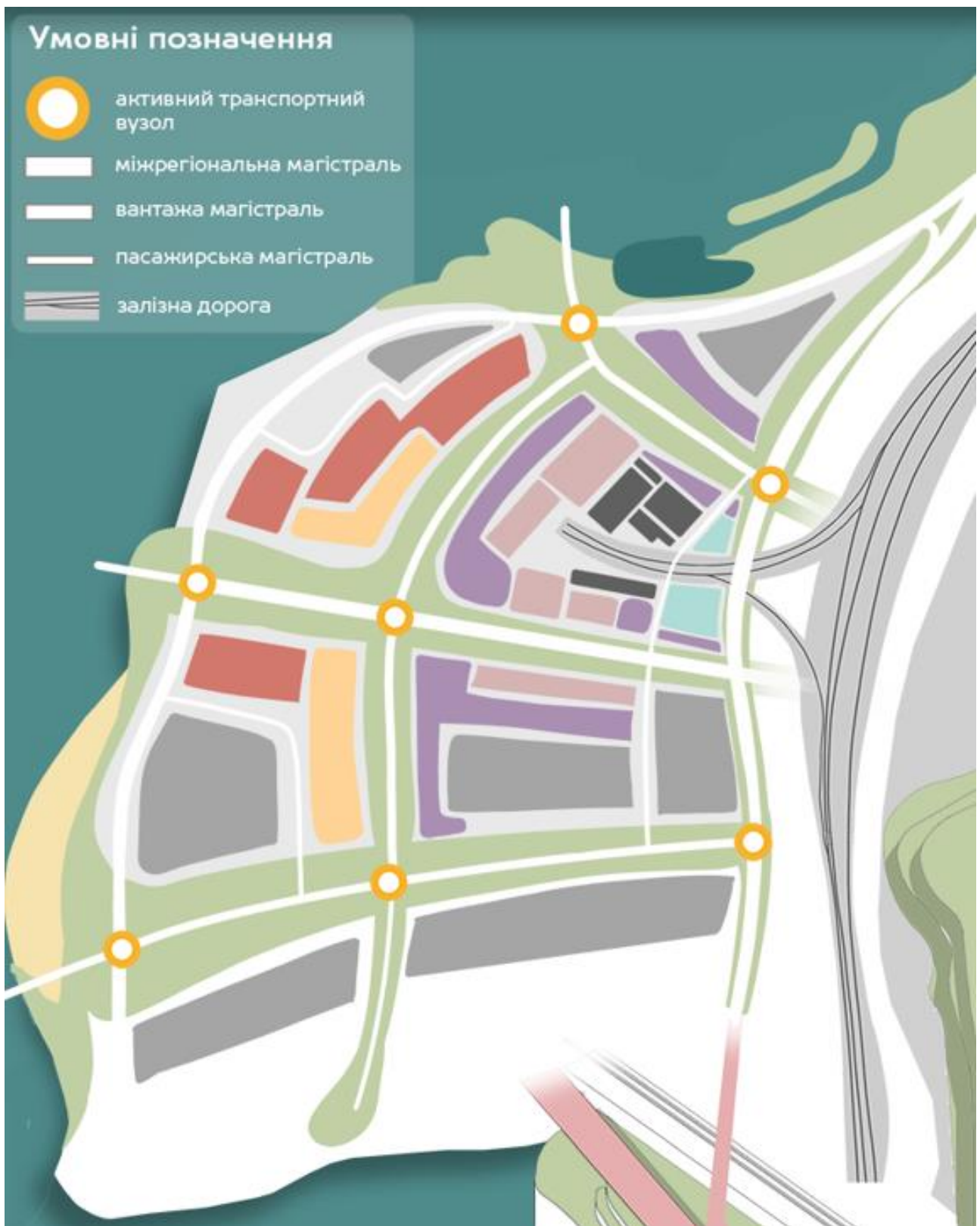

Рис. 25. Концептуальне зонування індустріального парку

Рис. 26. Планування моделі організації ландшафтно-рекреаційних утворень

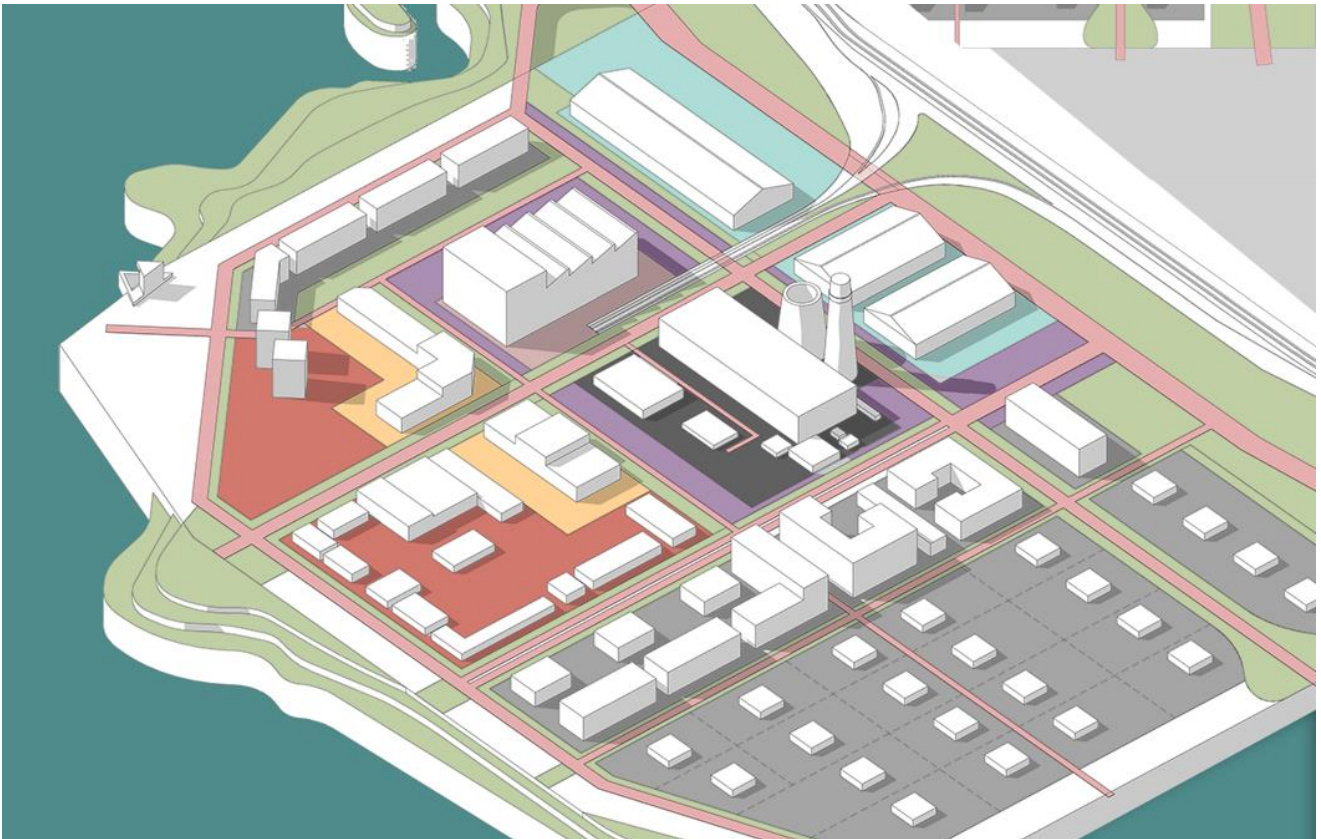

Рис. 27. Об'ємно-просторова модель організації ландшафтно-рекреаційних утворень

Не менш важливими є і архітектурно-композиційні прийоми створення рекреаційних комплексів, так як організація зовнішнього та внутрішнього простору промислового об'єкту має враховувати комфортну життєдіяльність суспільства тому складова міських функцій зумовлена потребами людей, охоплює стан місцевої галузі міста та послуг (рис. 28), (рис. 29).

Слід врахувати торгово-обслуговуючий осередок в існуючій забудові, що підлягла реконструкції, будівництво багаторівневих і відкритих автостоянок та незначна модернізація промислових споруд озелененням (рис. 30).

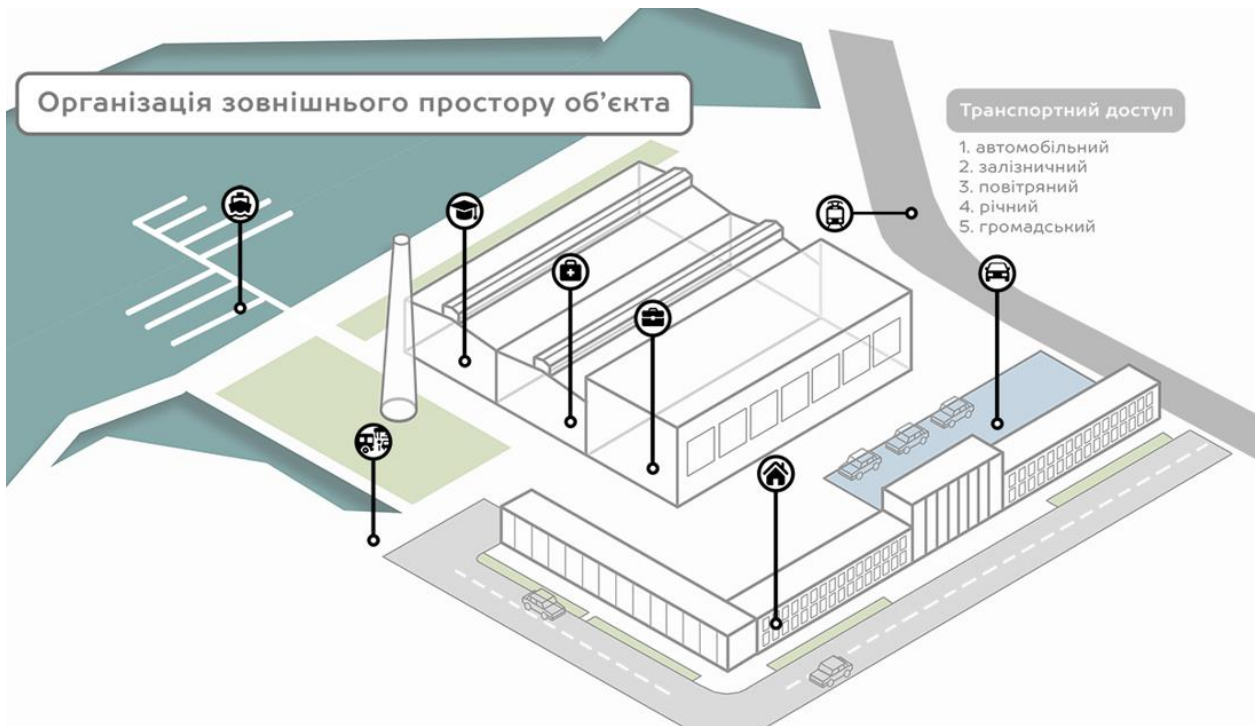

Рис. 28. Організація зовнішнього простору промислового об'єкту

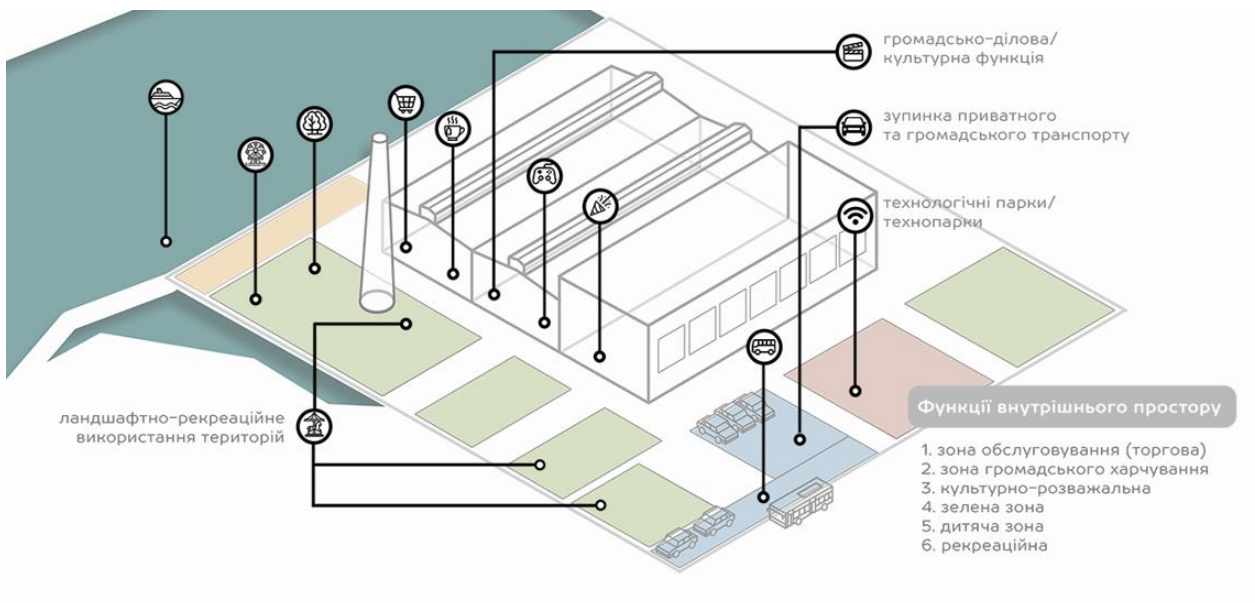

Рис. 29. Організація внутрішнього простору промислового об'єкту

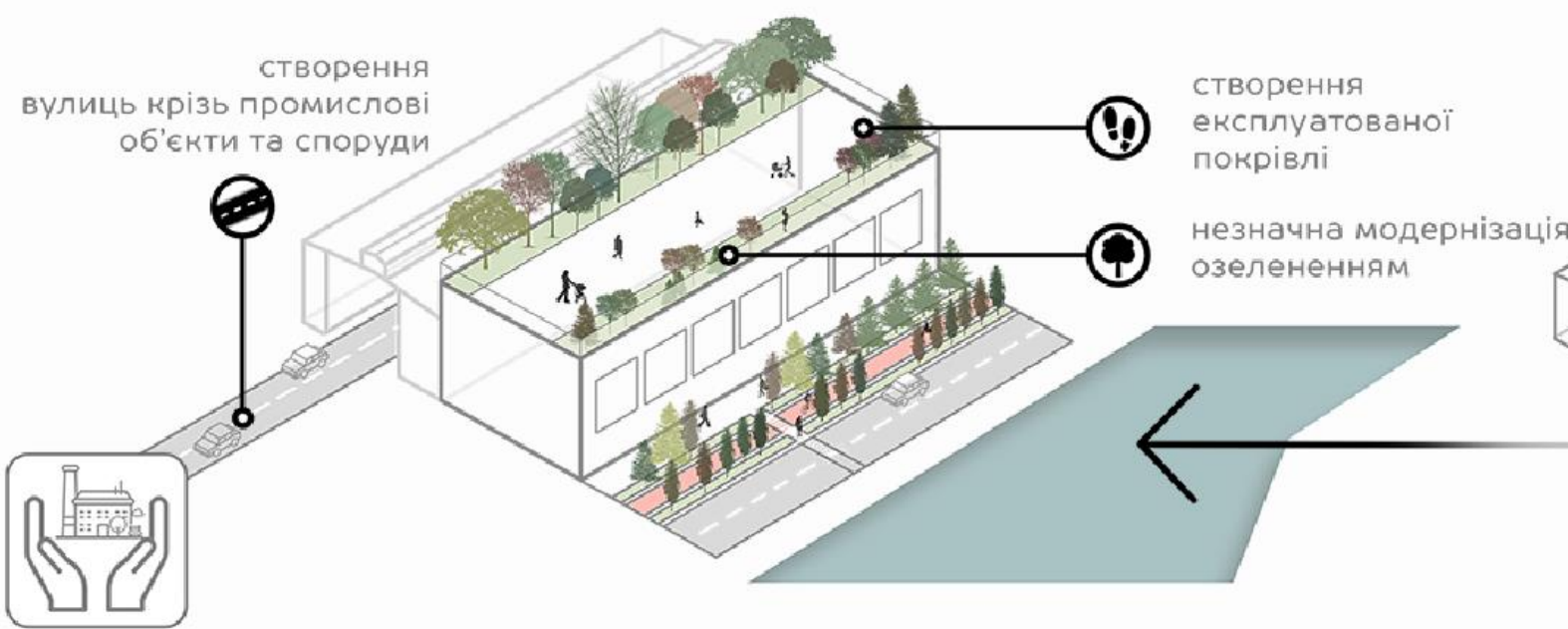

Рис. 30 Організація благоустрою і транспортних зв'язків

3.2. Прийоми архітектурно-планувальної організації рекреаційного середовища прибережних зон

Прийоми архітектурно-планувальної організації рекреаційних прибережних територій можуть бути спрямовані на створення комфортного та привабливого середовища для відпочинку та використання мешканцями та відвідувачами. Слід виділити 6 основних прийомів: (рис. 31)

- Збереження або штучне відтворення природного середовища
- Домінування зелених насаджень. Розташування окремих «плаваючих» об'єктів забудови
- Групи об'єктів забудови у системі зелених насаджень
- Вузловий прийом групи зелених насаджень у системі забудови
- Розміщення лінійних зелених насаджень
- Повна деградованість або відсутність елементів природного середовища

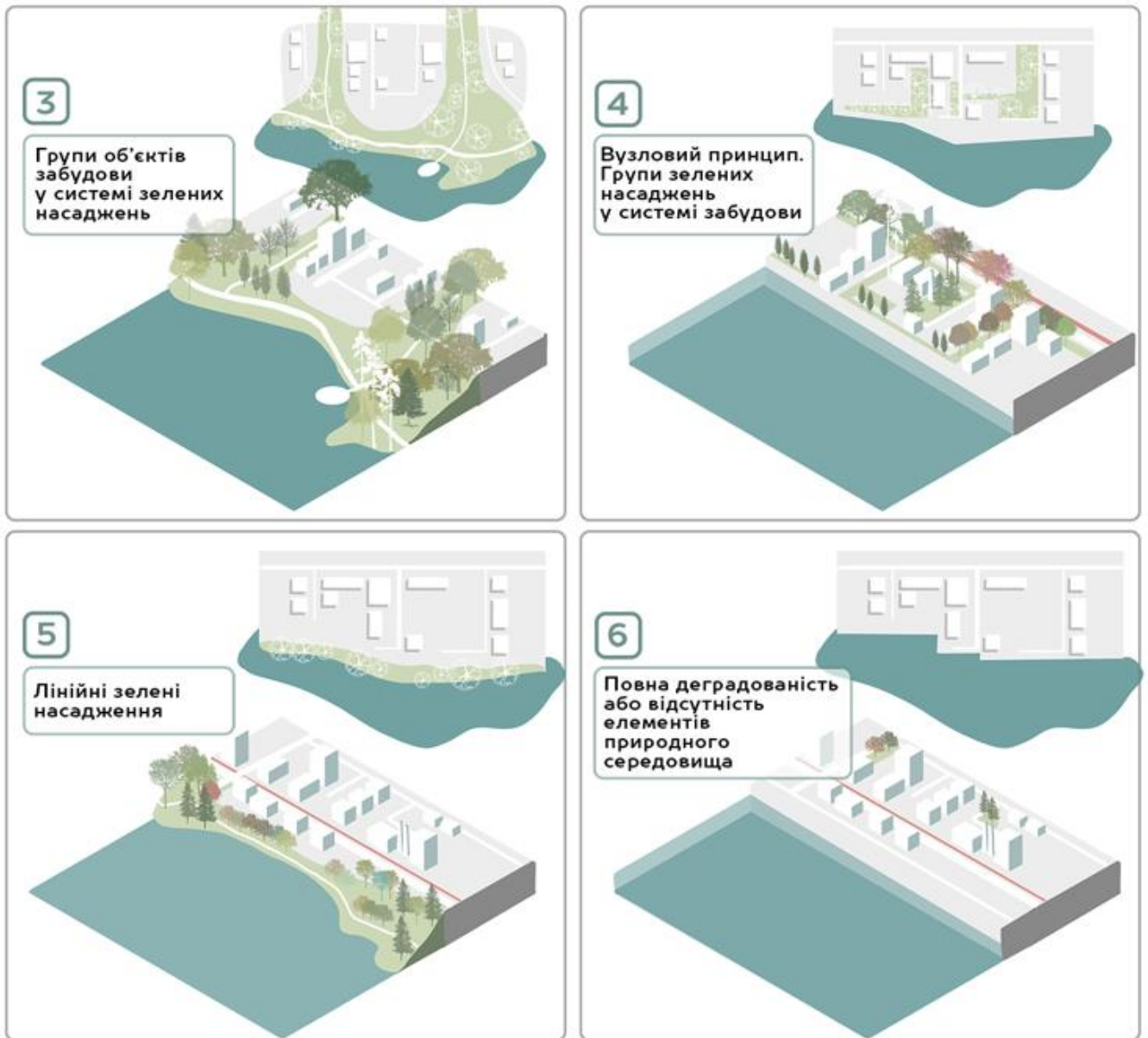

Рис. 31. Прийоми архітектурно-планувальної організації рекреаційних прибережних територій

3.3. Концептуальне проєктне рішення ревіталізації прибережних територій на прикладі міста Дніпро.

Відновлення цілісності рекреаційної інфраструктури в межах прирічкової зони на основі реабілітації природних екосистем в межах прирічкової зони; реабілітацію деградуючих та перебуваючих в стані стагнації територій; створення ефективної системи управління та стратегії подальшого цілісного розвитку; відновлення системи водного транспорту, та аналіз змін міської інфраструктури при динаміці функцій в межах контактних-стиків вузлів.

Планом ревіталізації індустріальної прибережної території Самарського промислового району передбачено: проведення комплексу робіт по санації та реновації існуючої забудови, ліквідація старого непорядкованого житлового фонду з переселенням населення в нові будинки. Було створено торгово-обслуговуючого осередку в існуючій забудові, що підлягла реконструкції. Також було враховано проектування та будівництво багаторівневих і відкритих автостоянок. Із важливих моментів гуманізації громадських просторів, у концептуальному рішенні було розділено пішохідні і транспортні простори. Задля збереження водно-зеленого каркасу, нами було враховано багаторівневе озеленення землі, вертикальне озеленення стін, створення озелених дахів і терас); реконструкція існуючих паркових зон.

Все це відображено у концептуальному рішенні генерального плану (рис. 32), та візуалізаціях (рис. 33)

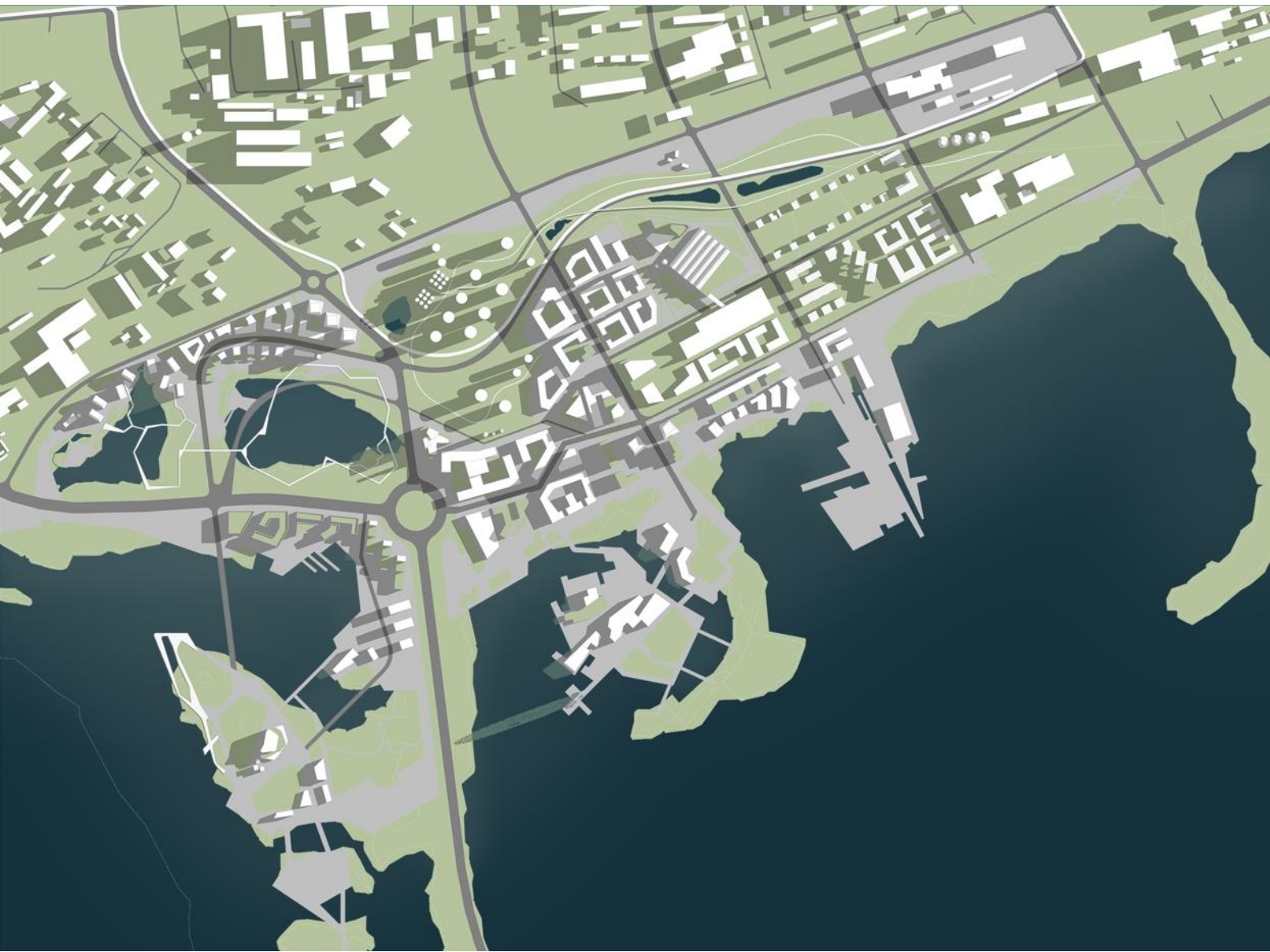

Рис. 32. Концептуальне проектне рішення генерального плану прибережної території Самарського індустріального прибережного району.

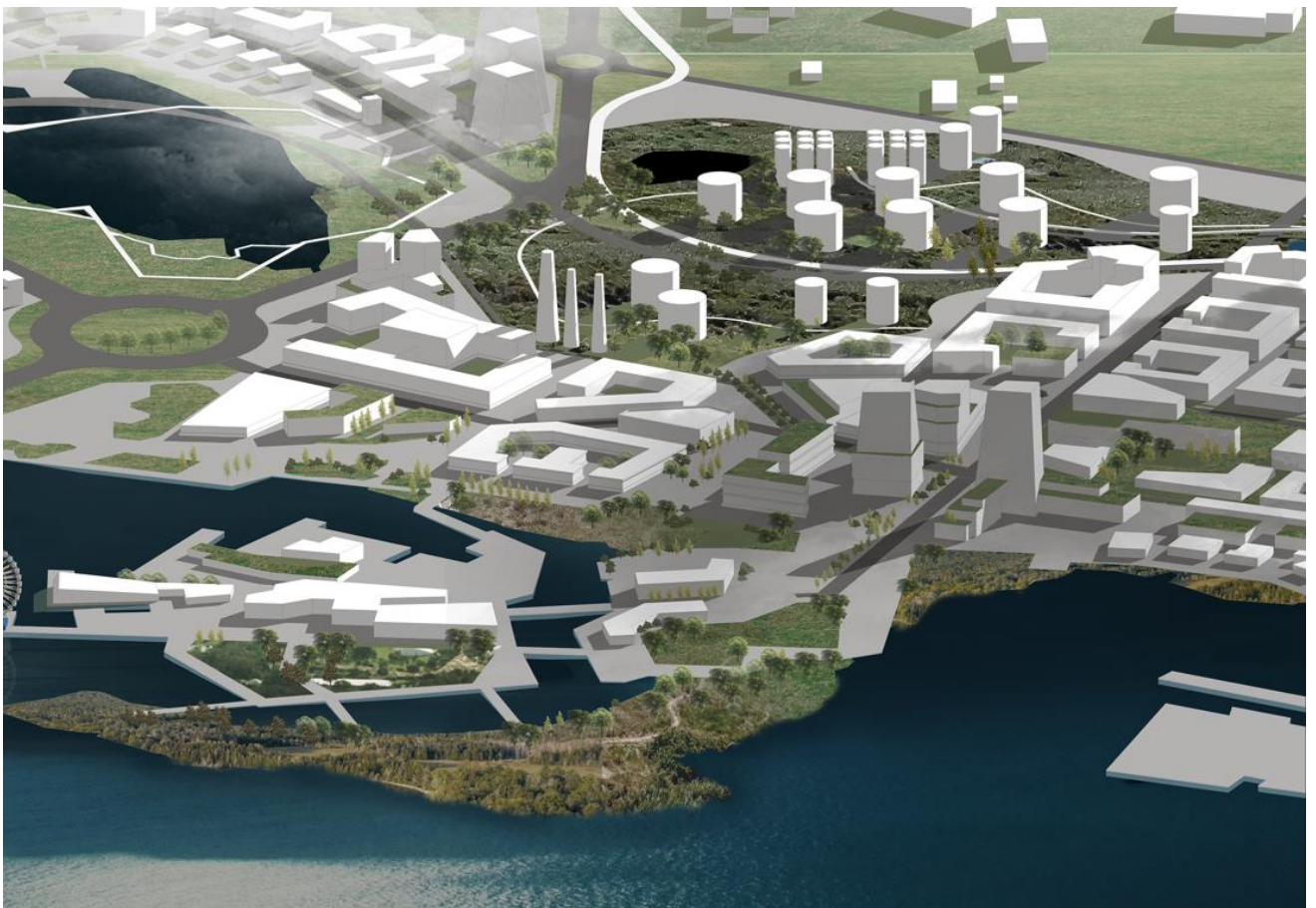

Рис. 33. Візуалізація концептуального проекту.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Запропоновано об'ємного просторові моделі організації ландшафтно-рекреаційних утворень, розроблено прийоми архітектурно-планувальної організації рекреаційного середовища прибережних зон, створено архітектурно-композиційні прийоми організації зовнішнього та внутрішнього простору промислового об'єкта.

Представлено концептуальне проєктне рішення ревіталізації індустріальних прибережних територій великої річки на прикладі міста Дніпро, Самарського району.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У концептуальному проєкті відображено всі досліджені та пропрацьовані моделі функціонально-планувальної реорганізації прибережних індустріальних зон великої річки, об'ємо-просторові моделі організації ландшафтно-рекреаційних утворень прибережних територій.

Під час дослідження і роботи над даною магістерською роботою було вичено науково-теоретичний досвід та проаналізовано світову практику ревіталізації прибережних індустріальних територій. Нами було визначено та пропрацьовано проблемні питання, щодо проектування та забудови промислових прибережних зон в межах міста Дніпро. Ми дослідили методичні підходи щодо оцінки потенціалу прибережних індустріальних територій великої річки, і базуючись на даному підґрунті, ми розробили гіпотетичні моделі реорганізації прибережних індустріальних зон, запропонувати принципи і прийоми організації прибережних індустріальних зон великої річки та розробили концептуальне проєктне рішення ревіталізації прибережних індустріальних зон на прикладі міста Дніпро. У ньому відображено відновлення цілісності рекреаційної інфраструктури в межах прирічкової зони на основі реабілітації природних екосистем в межах прирічкової зони; реабілітацію деградуючих та перебуваючих в стані стагнації територій; створення ефективної системи управління та стратегії подальшого цілісного розвитку; відновлення системи водного транспорту, та аналіз змін міської інфраструктури при динаміці функцій в межах контактних-стиків вузлів.

ЛІТЕРАТУРА

(за порядком посилання у тексті)

1. Містобудування. Довідник проектувальника / за ред. Т. Ф. Панченко. — К. Укрархбудінформ, 2001. - 192 с.
2. Rekonstruktsiya zdaniy i sooruzheniy / A. L. Shagin, Yu. V. Bondarenko, D. F. Goncharenko, V. B. Goncharov. – М. : Vysshaya shkola, 1991. – 352 s.
3. Мельничук О. С. Словник іншомовних слів. — 1-е видання. – Київ: «Українська радянська енциклопедія», 1974. – 865 с.
4. Hussein, N., “Adaptive Reuse of the Industrial Buildings - A case of Energy Museum in Sanatistanbul, Turkey”, Contemporary Urban Affairs, vol. 1, no. 1, pp. 24-34, 2017.
5. «Ревіталізація (урбаністика)» URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
6. Wallace, “Revitalization Movements”, 1956
7. Словник архітектурно-реставраційних термінів. Київ : УСГА, 1990. С. 70.
8. «Реконструкція (значення)» URL: <https://uk.wikipedia.org/>
9. «Перший завод-примара нашого міста: історія завдовжки в 190 років» URL: <https://gorod.dp.ua/news/208200>
10. «Дніпровський річковий порт» URL: <https://uk.wikipedia.org/>
11. «Придніпровська ТЕС» URL: <https://uk.wikipedia.org/>
12. «Нижньодніпровський трубопрокатний завод» URL: <https://uk.wikipedia.org/>
13. «Стратегія Дніпра 2030»
14. Dnipro Development Agency. «Дніпро туристичний: за рахунок чого місто має нагоду отримувати понад 3 млрд. грн. на рік?» URL: <https://dda.dp.ua/2017/11/07/dnipro-turystychnyj-za-rahunok-chogo-misto-maye-nagodu-otrymuvaty-ponad-3-mlrd-grn-na-rik/>